Keskkonnaministeerium
keskkonnaministeerium@envir.ee

17.03.2017

Vastuväited Loode-Eesti rannikumere tuulepargi keskkonnamõju hindamise aruande kohta

MTÜ Hiiu Tuul on tutvunud Keskkonnaministeeriumi avalikustatud Loode-Eesti rannikumere tuulepargi (edaspidi **Loode-Eesti meretuulepark**) kohta koostatud keskkonnamõju hindamise aruandega (edaspidi **Aruanne**) ja esitab sellele KeHJS[1] § 16 lõike 5 alusel vastuväited.

MTÜ Hiiu Tuul leiab, et Aruande koostamisel on oluliselt rikutud keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduses (KeHJS) ettenähtud keskkonnamõju hindamise menetluse nõudeid. Aruanne on ka oluliste sisuliste puudustega, sh ei vasta KeHJS §-s 20 sätestatud nõuetele. Keskkonnamõju hindamise menetluslikud rikkumised ning Aruande sisulised puudused on mõjutanud ka selle lõpptulemust ning Aruande lõppjäreldusi. Arvestades eeltoodut ei ole Aruanne asjakohane ega piisav vee erikasutusloa andmiseks, sest sellele tuginedes ei ole võimalik õiget otsust teha (KeHJS § 22 lg 5 p 3).

Aruanne ei vasta seaduse nõuetele muu hulgas järgmistel põhjustel:

(i) 2007. aastal koostatud programmi avalikust väljapanekust on möödunud ligi 10 aastat ning sellise programmi alusel ei ole võimalik enam aruannet koostada (KeHJS § 18 lg 7).

(ii) Aruande koosseisus ei ole heakskiidetud programmi, mille põhjal oleks võimalik hinnata aruande vastavust programmile (KeHJS § 20 lg 1).

(iii) Aruandes ei käsitleta tuuleparkide, nendes paiknevate tuulikute ning tuuleparke ühendavate elektrikaablite asukohti mille tõttu ei ole võimalik hinnata tuuleparkide rajamisega seotud kogu mõju.

(iv) Aruandes ei käsitleta tuuleparkide ühendusi põhivõrguga maismaal (Hiiumaal ja Läänemaal) ega selle rajamisega kaasnevat keskkonnamõju, sh Natura 2000 aladele;

(v) Puudub teave mitmete oluliste mõjude kohta.

(vi) Keskkonnamõju hindamise läbiviimisel ei ole arvestatud Hiiu maavanema 20.06.2016 korralduse nr 1-1/2016/114 „Hiiu maakonnaga piirneval merealal maakonnaplaneeringu kehtestamine“ kehtestatud maakonnaplaneeringus (edaspidi **Hiiu mereala planeering**) esitatud nõudeid täiendavate uuringute läbiviimiseks.

(vii) Tuuleparkide ja merekaablite asukohavalik on tegemata.

(viii) Puudub kavandatava tegevuse alternatiivide kirjeldus (sh skeemid ja kaardid), alternatiivide võrdlus, nende paremusjärjestus lähtuvalt kavandatava tegevuse ja selle alternatiivsete võimaluste keskkonnamõjust ja hüvedest. Hindamata on ka alternatiividega eeldatavalt kaasnev keskkonnamõju.

(ix) Hindamata on erinevate mõjude, sh kaudsete mõjude koosmõju teiste tegevusliikidega ja erinevate tegurite vastastikkune mõju.

(x) Puudub ülevaade keskkonnamõju hindamise, avalikkuse kaasamise ja piiriülese mõju konsultatsioonide tulemuste kohta (KeHJS § 20 lg 1 p 10).

[1] Kuna Loode-Eesti meretuulepargi keskkonnamõju hindamine algatati 05.05.2006, tuleb keskkonnamõju hindamisele kohaldada sel ajal kehtinud keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadust.

(xi) Aruandes ei ole käsitletud Aruande varasemal väljapanekul esitatud ettepanekuid, vastuväiteid ja küsimusi (KeHJS § 20 lg 1 p 14) ning puudub teave nendega arvestamise või mittearvestamise kohta.

I Üldised märkused

Euroopa keskkonnapoliitika rajaneb ettevaatus- ja ennetusprintsiibil, mille kohaselt tuleb ettevaatusmeetmed võtta tarvitusele enne kahju tekkimist. Üheks ettevaatusprintsiibi olulisemaks meetmeks peetakse keskkonnamõju hindamist.

Loode-Eesti meretuuleparkide keskkonnamõju algatamisel kehtinud Euroopa Nõukogu direktiivi 85/337/EMÜ teatavate riiklike ja eraprojektide keskkonnamõju hindamise kohta[2] preambulis on sätestatud, et projekti keskkonnamõju tuleb hinnata selleks, et võtta arvesse soovi **kaitsta inimeste tervist**, **mõjutada parema keskkonna abil elukvaliteeti**, **tagada liikide mitmekesisus** ning **säilitada ökosüsteemi kui peamise eluressursi paljunemisvõime**. Seega on keskkonnamõju hindamise eesmärk tagada inimeste heaolu ning kaitsta loodusväärtusi ja mitte lubada tegevusi, mis on eeltoodud põhimõtetega vastuolus. Sama põhimõtte sätestab ka praegu kehtiv direktiiv[3].

Loode-Eesti meretuuleparkide keskkonnamõju hindamise eesmärk on anda Keskkonnaministeeriumile teavet meretuuleparkide rajamisega kaasneva keskkonnamõju ja võimalike alternatiivide kohta, et Keskkonnaministeerium saaks otsustada, kas vee erikasutusloa andmine Loode-Eesti meretuuleparkidele on võimalik või mitte.

Kuna meretuuleparke ei ole seni Eestis rajatud ja ka Euroopas puudub kogemus Loode-Eesti meretuuleparkidega võrreldava suurusega tuuleparkide rajamisel, peab keskkonnamõju hindamine olema tavapärasest põhjalikum. See eeldab ka varem uurimata valdkondades uuringute tegemist. Olukorras, kus vajalik teave puudub, teave ei ole ajakohane või kontrollitav, võib otsuse tegemine endaga kaasa tuua pöördumatu kahju keskkonnale ja inimestele, mille tagajärgede kõrvaldamine ei ole võimalik või on äärmiselt kulukas.

Veeseaduse § 9 lg 10 järgi on asjaolu, et vee erikasutus ohustab otseselt inimese tervist või keskkonda, vee erikasutusloa andmisest keeldumise aluseks. Keskkonnale avalduva võimaliku kahjuliku mõju korral, mida leevendada ei ole võimalik, tuleb kahjulikust tegevusest ettevaatuspõhimõttest tulenevalt loobuda.

Eesti riik peab täitma rahvusvaheliste lepingutega võetud kohustusi. Loode-Eesti meretuulepargi puhul on sellisteks asjakohasteks lepinguteks näiteks **Euroopa nahkhiirte kaitse leping**, millega Eesti ühines 2004. aastal, ning millega Eesti kohustub võtma tarvitusele asjakohaseid meetmeid nahkhiirte kaitseks. Peale selle on Eesti 18.06.2008 ühinenud **Aafrika ja Euraasia rändveelindude kaitse kokkuleppega[4]**, mille alusel on Eesti riigil kohustus võtta

---

[2] Kuna Loode-Eesti meretuuleparkide keskkonnamõju hindamine algatati 2006. aastal, on viide sel ajal kehtinud direktiivile.

[3] Euroopa parlamendi ja nõukogu direktiiv 2011/92/EL, teatavate riiklike ja eraprojektide keskkonnamõju hindamise kohta, preambuli p 14.

[4] Arvutivõrgus: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:345:0026:0072:ET:PDF

rändveelindude kaitseks tarvitusele meetmeid, pöörates erilist tähelepanu nii ohustatud kui ka ebasoodsas kaitsestaatuses olevatele liikidele (artikkel III p 1).

MTÜ Hiiu Tuul on seisukohal, et kõik Loode-Eesti meretuulepargi rajamise ja kasutamisega seotud ohud ei ole välja selgitatud. Loode-Eesti meretuulepark on kavandatud otse rahvusvahelise tähtsusega rändveelindude rändekoridori, kusjuures kaks arendusaladest - TP 1 (Apollo madalal) ning TP 2 (Vinkovi madalal) on kavandatud otse auli elupaika (vt ka Aruande lisa 10). Ainuüksi see asjaolu viitab tuuleparkide rajamisega kaasneva keskkonna pöördumatu kahjustamise ohule, kuna on kindlaks tehtud, et aulid tuulikute vahel ei ela ega toitu[5].

Keskkonnaohtu või olulist keskkonnahäiringut tuleb taluda, kui tegevus on vajalik ülekaaluka huvi tõttu, puudub mõistlik alternatiiv ja keskkonnaohu või olulise keskkonnahäiringu vähendamiseks on võetud vajalikud meetmed (KeÜS § 10). Hiiumaa rannikumerre suurte tuuleparkide rajamiseks puudub ülekaalukas huvi. Isegi kui eeldada, et tuuleenergeetika arendamisel on mõni muu üllam eesmärk kui tuulepargi arendaja majanduslike huvide tagamine[6], on seda eesmärki võimalik saavutada keskkonda vähem kahjustaval viisil. Eestis on praeguseks välja selgitatud piisavalt teisi tuuleparkide rajamiseks sobivaid kohti. Kavandamisel on mitmeid suuri uusi tuuleparke nii maismaal kui ka meres, sealhulgas Pärnu maakonnaga piirneval merealal. Elering AS koostatud dokumendist „Eesti elektrisüsteemi varustuskindluse aruanne 2016[7]“ nähtub, et Eestil on juba praegu installeeritud koguvõimsust 2677 MW ehk oluliselt enam kui Eestis tegelikult tarbitakse.

Alternatiiv Loode-Eesti meretuuleparkide rajamisel, millel oleksid oluliselt väiksemad kahjulikud mõjud nii inimestele, loodusväärtustele kui muinsusväärtustele, on rajada tuulepargid rannikust kaugemale, sh eemale madalikest, kuhu on koondunud kogu rannikumere elurikkus. Suurem osa linde hoiab rändel maismaa lähedale, kuid kaugemal avamerel on neid vähem[8]. Tuuleparkide rajamisel rannikust vähemalt 20 kilomeetri kaugusele[9] jääksid need väljapoole inimeste nägemisulatust. Aruandes ei ole teisi võimalikke alternatiive (sh tuuleparkide erinevaid kaugusi rannikust) käsitletud vaatamata sellele, et tuuleparkide rajamisel madalikele ei ole võimalik kõiki kahjulikke mõjusid leevendada.

Aruande läbivaks puuduseks on järelduste tegemine oluliselt väiksemate tuuleparkide mõjude pinnalt või puuduliku teabe pinnalt väites, et uuringuid saab teha ka tulevikus. Selline ebamäärasus ei taga, et vajalikud uuringud ka tegelikult tehakse või et nende järeldustega arvestatakse. Järgnevates menetlustes ei ole kohustust hinnata enam kogu Loode-Eesti meretuulepargiga seotud mõjusid, vaid üksikute tuuleparkidega seotud mõjusid. **Lisaks ei ole projekteerimisel ja hoonestusloa andmise menetluses keskkonnamõju hindamine kohustuslik** (KeHJS § 26 lg 1 ja VeeS § 22^7 lg 7 p 2). Seega tuleb kõik asjassepuutuvad mõjud välja selgitada vee erikasutusloa menetluses.

---

[5] Vt lähemalt punktis III.

[6] Eesti on taastuvenergia direktiivist tulenevad eesmärgid täitnud.

[7] Aruanne on kättesaadav Elering AS veebilehelt: http://elering.ee/public/Infokeskus/Aruanded/Elering_VKA_2016.pdf; lk 55.

[8] Vt Mereala planeeringu alusuuring: Eesti merealal paiknevate lindude rändekoridoride olemasolevate andmete koondamine ja kaardikihtide koostamine ning analüüsi koostamine tuuleparkide mõjust lindude toitumisaladele, joonis 12 ja joonis 22.

[9] Näiteks 2009. aastal maailma suurimaks meretuulepargiks peetud Horns Rev 2 asub rannikust 30 kilomeetri kaugusel Taani ranniksut (vt http://www.4coffshore.com/windfarms/horns-rev-2-denmark-dk10.html).

Keskkonnamõju hindamise käigus ei ole uuritud tuuleparkidest tingitud veealust müra[10], vibratsiooni ja madalsageduslikku ning inframüra, elektromagnetlained, kalade rändeteid ja kudemisalasid, nahkhiirte rändeteid jms). Neid teemasid on puudutatud, kuid mõju hindamiseks ebapiisavalt. Samuti on jäetud tähelepanuta Aruandele lisatud uuringute järeldusi. Mitmete järelduste tegemisel on toetutud on sellitele uuringutele, mille järeldused ei ole praegusel juhul kohaldatavad. **Aruandes viidatud uuringute aluseks on kordades väiksemad tuulepargid, kus on kuni 3 MW võimsusega elektrituulikuid.** Loode-Eesti meretuulepargis kavatsetakse kasutada elektrituulikuid alates 6 MW-st, praegu on olemas ka 8 ja 9 MW võimsusega elektrituulikuid.

Säästva arengu seaduse § 3 lg 2 annab võimaluse **kitsendada omandi käsutamist ja ettevõtlusega tegelemise vabadust lähtudes vajadusest kaitsta loodust kui inimkonna ühisvara ja rahvuslikku rikkust**. Loodusväärtuste ja puhta keskkonna säilitamine on ka üks Euroopa Liidu alusprioriteetidest ning tuuleenergeetika arendamine ega muu sarnane tegevus ei kaalu seda üles. Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 194 sätestab, et Euroopa Liidu energiavaldkonna poliitika peab pidama silmas vajadust säilitada ja parandada keskkonda. Seega keskkonda halvendav tegevus mis meretuuleparkide rajamine kahtlemata on, ei ole kooskõlas ka Euroopa Liidu aluspõhimõtetega.

Keskkonnaministeerium on keskkonnamõju hindamise algatamisest teavitamisel[11] määranud, millised uuringud tuleb keskkonnamõju hindamise käigus tuleb teha. Need on: 1) visuaalsed ja akustilised mõjud, 2) tegevuse mõju põhjaelustikule, kalastikule, linnustikule, imetajatele ning ümbritsevale loodusele; 3) mõju piirkonna elanikkonnale; 4) mõju rannaprotsessidele ja hoovustele; 4) heljumi tekke ja 5) transpordi hinnang; 6) mõju veekvaliteedile; 7) mõju laevandusele; 8) asukoha valik; 9) mõju riikliku tähtsusega liivamaardlale; 10) projekti teostamise alternatiivide ja 0-variandi võrdlev analüüs; 11) vajadusel seire programmi väljatöötamine. Paljud neist uuringutest on tegemata, heal juhul on viidatud on üksnes Hiiumaa ümbruse keskkonda ning Loode-Eesti meretuuleparkide tohutut suurust mittearvestavatele varasematele uuringutele. Varasemad teistes riikides ja teistes oludes tehtud uuringud ei saa asendada Keskkonnaministeeriumi nõutud uuringuid. Keskkonnaministeeriumil ei ole kohustust anda vee erikasutusluba olukorras, kus Keskkonnaministeeriumi nõuded on täitmata. Aruandes on märgitud, et tuulegeneraatorite elueaks on maksimaalselt 20 aastat. Tuuleparkide käigust mahavõtmisega kaasneb mitmeid negatiivseid mõjusid, nagu näiteks visuaalset ja akustilist ebameeldivust (tuulikute lahti monteerimine, sõiduvahendite liiklus merel); elupaikade kadumine lahti monteerimise tagajärjel (puhke ja toitumisala lindudel, vundamentide eemaldamisel põhjaelustiku ja kalade elupaiga eemaldamine); saasteainete emissioon; vee hägusus ja sedimendi transport tornide ja kaablite eemaldamisel ning veetransportide liikumisel ja ankurdamisel (vt Aruande lk 188). **See tähendab, et keskkonna kahjustamine ei piirdu tuuleparkide rajamisega, vaid ühe tegevusega kahjustatakse keskkonda korduvalt ning nende mõjudega ei ole arvestatud.**

II Menetluslikud rikkumised keskkonnamõju hindamise läbiviimisel

Haldusasjas nr 3-3-1-86-06 (p 24) leidis Riigikohus, et **olulise keskkonnamõjuga küsimuste õigeks otsustamiseks on määrav tähtsus läbiviidaval haldusmenetlusel iseenesest**. Enamasti ei ole neis asjades võimalik veenvalt otsustada, et vaatamata puudustele

[10] Aruande punktist 5.11.1 nähtub, et müra modelleerimise tulemusel on Aruandes hinnatud üksnes tuuleparkide võimalikku veepealse müra vastavust sotsiaalministri määrusele.
[11] Teade avaldati Ametlikes Teadaannetes 16.05.2006.

haldusmenetluse läbiviimisel on selle tulemusena antud haldusakt sisuliselt õiguspärane. Vastuvõetud otsuse õiguspärasust on võimalik eeldada üksnes siis, kui otsustamisele on eelnenud seaduses ettenähtud korras läbiviidud ja haldusmenetluse põhimõtetele vastav haldusmenetlus. Seega on ka keskkonna mõju hindamise läbiviimisel menetusnõuete järgimisel lõpptulemuse seisukohalt määrav tähtsus.

1. Loode-Eesti meretuulepargi keskkonnamõju hindamise programm on vananenud ja selle alusel ei tohi enam keskkonnamõju hindamise aruannet koostada

Aruande punktis 1.5.3 on kirjeldatud keskkonnamõju hindamisega seotud tegevusi. Nimetatud punktist nähtub, et keskkonnamõju hindamine algatati 05.05.2006. 14.02.2007 avaldati Ametlikes Teadaannetes teade Loode-Eesti rannikumerre tuuleparkide rajamise keskkonnamõju hindamise programmi (edaspidi **Programm**) avalikustamine kohta ning Programmi avalik arutelu toimus ajavahemikus 08.02.2007 kuni 26.02.2007, seega kümme aastat tagasi.

Programmi heakskiitmisest ei ole KeHJS § 19 kohaselt teavitatud. Programmi ei ole lisatud ka Aruandele. MTÜ Hiiu Tuul esitas Keskkonnaministeeriumile teabenõude Aruande aluseks oleva programmi saamiseks ning Keskkonnaministeerium saatis 27.02.2017 vastuseks teabenõudele 2007. aastal koostatud programmi.[12] Keskkonnaministeerium on Programmi heaks kiitnud oma 22.06.2010 kirjaga nr 11-2/3142-3, seega on Programmi heakskiitmisest möödunud peaaegu 7 aastat.

Kuigi KeHJS § 18 lg 7 seob programmi kaheaastase kehtivuse keskkonnamõju hindamise aruande avalikuks väljapanekuks esitamisega, ei näe KeHJS ette aruande esitamisega viivitamist sellise aja jooksul. Menetlus, mille puhul tuleb lähtuda 10 aastat tagustest õigusaktidest[13], ei ole kooskõlas õiguskindluse põhimõttega. Keskkonnamõju hindamise menetluse peatamist seadus ette ei näe[14], seega ei saa keskkonnamõju hindamisega viivitamist põhjendada ka hindamise võimaliku peatamisega. Kui keskkonnamõju hindamine ei olnud võimalik põhjusel, et puudus õiguslik alus tuuleparkide merre rajamiseks, oleks tulnud vee erikasutusloa menetlus ja sellega seotud keskkonnamõju hindamise menetlus lõpetada.

KeHJS eelnõu seletuskirjas (481 SE) selgitatakse, et keskkonnamõju hindamise programm kehtib kaks aastat. Eelnõus leitakse, et **sellise sätte kehtestamine on vajalik, kuna sellega on võimalik vältida olukorda, kus keskkonnamõju hindamiseks võidakse võtta aluseks väga vana programm**. Samas võivad asjaolud (näiteks piirkonda on ehitatud uus tehas, leitud uusi looduskaitseobjekte vms) muutuda, mistõttu tuleks keskkonnamõju hindamise lähteülesanne (s.o programm) kindla aja tagant üle vaadata. Senine praktika on näidanud, et kaks aastat on ka programmi alusel tehtava kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamiseks piisav aeg". **Seega on ka seadusandja eesmärk olnud välistada olukord, kus kümne aasta taguse programmi alusel koostatakse keskkonnamõju hindamise aruannet**. Sarnastel kaalutlustel on näiteks ehitusõiguses määratud detailplaneeringu lähteseisukohtadele ja nüüd ka ehitusloale jõusoleku tähtaeg.

[12] Arvatavasti on tegemist Ahto Järviku koostatud keskkonnamõju hindamise aruande lisaga, kuna faili nimes on „lisa 9".
[13] HMS § 5 lg 5.
[14] Nelja Energia AS on samale seisukohale jõudnud oma 21.01.2008 kirjas (lk 2).

Juba ainuüksi eeltoodud põhjusel ei saa Keskkonnaministeerium tulenevalt KeHJS § 22 lg 3 punktist 1 Aruannet heaks kiita**.** Koostada tuleb uus ajakohane programm, mis arvestab muutunud oludega, sealhulgas asjaoluga, et Eestil puudub kohustus tuuleenergiat suures mahus arendada, kuna Euroopa Liidu taastuvenergia direktiiviga seatud eesmärgid on täidetud.[15] Täna ei ole probleeme ka ilma Loode-Eesti meretuulepargi rajamiseta täita Euroopa Liidu kaugemaid eesmärke.

KehJS § 20 lg 1 sätestab, et ekspert või eksperdirühm eksperdi juhtimisel koostab keskkonnamõju hindamise aruande lähtudes heakskiidetud keskkonnamõju hindamise programmist. Kui Programm puudub või ei ole ajakohane, ei ole võimalik koostada ajakohast aruannet.

Ajakohase programmi puudumine on sedavõrd oluline menetlusrikkumine, mis mõjutab keskkonnamõju hindamise tulemusi. Praegusel juhul ei vasta Aruanne ka aegunud Programmile, mis on käsitletav iseseisva normide rikkumisena (KeHJS § 20 lg 1).

2. Programmis on tehtud muudatusi ilma Keskkonnaministeeriumi nõusolekuta

KeHJS § 13 lõike 1 punkti 6 kohaselt peab keskkonnamõju hindamise programmis olema eksperdi nimi või eksperdirühma koosseis. 2007. aastal koostatud Programm nägi ette, et keskkonnamõju hindamise aruande koostab ekspertrühm Ahto Järviku juhtimisel. Teadmata põhjusel on muutunud juhtekspert kui ka suur osa ekspertrühma liikmetest. KeHJS § 18 lg 6 sätestab, et heakskiidetud keskkonnamõju hindamise programmis võib teha põhjendatud muudatusi teha vaid keskkonnamõju hindamise järelevalvaja nõusolekul. Keskkonnaministeerium vastas Advokaadibüroo Teder teabenõudele 27.02.2017, et programmis muudatuste tegemiseks ei ole Keskkonnaministeerium nõusolekut andnud. Seega ei vasta Aruanne ka selles osas seaduse nõuetele, kuna juhteksperdi ja ekspertrühma liikmete vahetamisega on rikutud KeHJS § 18 lõikes 6 sätestatud nõudeid.

Aruandes puuduvad põhjendused, miks on eksperte muudetud ning miks on koostatud täiesti uus keskkonnamõju hindamise aruanne pärast seda, kui varasem, Ahto Järviku juhtimisel aruanne läbinud nii avalikustamise kui ka avaliku arutelu.

III Aruande ja kavandatava tegevuse vastuolu rahvusvaheliste kokkulepetega

1. Aafrika ja Euraasia rändveelindude kaitse kokkulepeEesti on ühinenud Aafrika ja Euraasia rändveelindude kaitse kokkuleppega[16], mille alusel on Eesti riik võtnud kohustuse võtta rändveelindude kaitseks tarvitusele meetmeid, pöörates erilist tähelepanu nii ohustatud kui ka ebasoodsas kaitsestaatuses olevatele liikidele (artikkel III p 1). Nimetatud kokkuleppe järgi on kaitstavaks liigiks ka aul (*Clangula hyemalis*), kes on arvatud 2012 rahvusvahelises Punases Nimestikus globaalselt ohustatud liikide hulka (ohualdis/vulnerable) (vt arvutivõrgus: http://www.iucnredlist.org/details/22680427/0/).

---

[15] Euroopa Liidu parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/28/EÜ taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta ning direktiivide 2001/77/EÜ ja 2003/30/EÜ muutmise ja hilisema kehtetuks tunnistamise kohta (edaspidi nimetatud **taastuvenergia direktiiv**) näeb ette Eestile siduva kohustuse saavutada taastuvatest energiaallikatest toodetud energia osakaal 25% energia lõpptarbimises aastaks 2020.

[16] Arvutivõrgus: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:345:0026:0072:ET:PDF

Rändveelindude kaitseks kohustuse täitmiseks kohustuvad kokkuleppe sõlminud riigid muu hulgas:

(i) tegema kindlaks oma territooriumil asuvad rändveelindude jaoks tähtsad alad ja elupaigad ning **korraldama nende kohtade kaitset**, hooldamist, **seisukorra parandamist ja taastamist** koostöös elupaikade kaitsega tegelevate asutustega, mis on loetletud kokkuleppe IX artikli punktides aja b (artikkel III p 2c);

(ii) tegema koostööd rahvusvaheliselt kooskõlastatud tegevust nõudvates eriolukordades ja selliste eriolukordade suhtes kõige tundlikumate veelinnu rändliikide kindlakstegemisel, samuti nendele liikidele sellistes olukordades tõhusa kaitse korraldamiseks vajalike erimeetmete ja üksikutele kokkuleppeosalistele eriolukorra lahendamiseks antavate suuniste väljatöötamisel (artikkel III p 2f).

Meretuuleparkide rajamise lubamine ohustatud liikide elupaika on ilmselgelt vastuolus eeltoodud kohustustega.

Keskkonnaministri 14.11.2016 käskkirjaga nr 1-2/16/1129 algatati Apollo meremadaliku looduskaitseala moodustamise ja kaitse-eeskirja kinnitamise menetlus, mida viib läbi Keskkonnaamet. Algatamise eelnõus on kaitstavad linnuliigid aul (Clangula hyemalis), väikekajakas (Larus minutus), mustvaeras (Melanitta nigra) ja hahk (Somateria mollissima). Need kõik on linnudirektiivi II lisa liigid, ehk veelindude liigid, kelle suhtes kohaldatakse Aafrika ja Euraasia rändveelindude kaitse kokkulepet. Apollo meremadala kaitse-eesmärgiks on kaitsta elupaigatüüpe - liivamadalad (1110) ja karid (1170), mida nimetab direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta I lisas, tagades nende puutumatuse ja arengu üksnes loodusliku protsessina. Ühtlasi on Apollo meremadala looduskaitseala kaitse-eesmärgiks tagada läbirändavatele veelindudele, eelkõige aulile (Clangula hyemalis), soodsad toite- ja puhketingimused, ning säilitada kalastikurikas mereala.

Aruande lk 185 on kirjeldatud tuuleparkide rajamisel tekkiva kahjuliku heljumi leviku võimalust Apollo kaitsealale.

AS Nelja Energia soov rajada tuulepark tulevasest kaitsealast vähem kui 3 km kaugusele[17] ei saa olla kooskõlas Apollo meremadaliku kaitse-eesmärgiga.

2016. aasta detsembris valmis Rahandusministeeriumi tellimusel uuring „Mereala planeeringu alusuuring: Eesti merealal paiknevate lindude rändekoridoride olemasolevat andmete koondamine ja kaardikihtide koostamine ning analüüsi koostamine tuuleparkide mõjust lindude toitumisaladele“ (edaspidi **Linnu-uuring;** lisas 1). Uuringus käsitletakse Aafrika ja Euraasia rändveelindude kaitse kokkulepet, millest tuleneb kohustus vältida, kõrvaldada, kompenseerida või minimeerida liigi rännet tõsiselt takistavate ja vältiva tegevuse või takistuse mõju (p 4, lk 26). Samas juhitakse tähelepanu asjaolule, et Loode-Eesti meretuulepark on kavandatud meremadalatele ranniku lähedusse rahvusvahelise lindude rändekoridori alale mida läbib rändel enam kui miljon rändlindu (aruande lk 14). Lindude lennukõrgus jääb rändel tihti just tuulikute kõrgusele (kuni 100 m). **Uuringu lk-l 27 rõhutatakse, et Eesti mereala planeerimisel on rakenduslikult oluline tähtsamatele lindude rändeteedele meretuuleparke mitte kavandada, sest hilisem (valmisehitatud) tuuleparkide negatiivsete mõjude leevendamine**

[17] Vt Aruande lk 185.

on keeruline ja kulukas. Nimetatud uuringus peetakse suureks keskkonnaprobleemiks meretuuleparkide rajamisel arendajate soovi paigaldada neid ehitushinna optimeerimiseks meremadalikele ja rannikumerre (lk 52).

Aulide kohta märgitakse Linnu-uuringus, et:

- Aul on kõige tundlikum veelind, kes rändab üle Eesti mereala.
- Aul peatub ja toitub, sh talvitub meremadalatel.
- Auli puhul mõjub tuulepark eemaletõrjuvalt, on rändetakistuseks, toimuvad eeldatavalt kokkupõrked, hävivad elupaigad või need muutuvad (vt tabel 1 lk 37 ja tabel 5, lk 44).
- Tundlikud liigid nagu aul võivad täielikult või osaliselt olla tõrjutud **mitme kilomeetrise ulatusega tsoonis** tuuleparki ümbritsevalt merealalt (lk 45 viimane lõik).
- Kuivõrd tundlikele liikidele on väljatõrjumisala raadius oluliselt suurem kui tuulepark, siis on tähtis, et tuulepargid ning eriti nende suuremad kogumid ei oleks paigutatud vastavate tundlike ja ohustatud liikide (kaurid, vaerad, aul jt) jaoks olulistele toitealadele (eelkõige meremadalikud, suurte jõgede lehtersuudmed, väinad ja lahed, mandrilava veealused astangud või võlvad) (uuringu lk 47).
- Samalaadselt punakurk-kauriga on ka auli arvukuses Läänemerel kui talvitumise põhiareaalis toimunud järsk langus (Skov et al., 2011).
- Senine kogemus Läänemere lääneosast näitab, et neil on sarnaselt kauridega suur häirimistundlikkus ja mõjuraadius ning nad ei kohane sarnaselt mustvaeraga uusi toitumisvõimalusi kasutama (Danish Environmental Agency, 2013).
- **Võib prognoosida, et sellele üsna kitsalt levinud ja meremadalike põhjaelustikust toituvale liigile oleks ulatuslik tuuleparkide rajamine liigile olulisteks toite- ja peatuspaikadeks olevatele merealatele Läänemeres populatsiooni oluliselt ohustavaks teguriks.**

MTÜ Hiiu Tuul leiab, et vee erikasutusloa menetluses tuleb arvestada ka Linnu-uuringu tulemustega, kuna Linnu-uuring käsitleb tuuleparkide mõju lindudele põhjalikumalt kui Aruanne ja sellele lisatud uuringud. Aruandes on loodud ebaõige ettekujutus, nagu puuduks sellise suure tuulepargil kahjulikud mõjud või neid on võimalik leevendada. Riigikohus on kohtuasjas nr 3-3-1-74-14 (p 19) leidnud, et vee erikasutusloa andmise otsustamisel ei saa tähelepanuta jätta asjaolude muutumist menetluse kestel.

Linnuuringu järeldustest tulenevalt on Apollo madalale tuulepargi rajamine vastuolus Apollo madaliku kaitseala kaitse-eesmärgiga, kuna näiteks auli puhul leevendavad meetmed sisuliselt puuduvad, kuna aulid ei ela ega toitu meretuulikute vahel.

MTÜ Hiiu Tuul esitas ettepaneku Vinkovi madala kaitse alla võtmise kohta. Sarnaselt Apollo madalaga on Vinkovi madala kaitse alla võtmise ettepaneku aluseks projekti "Natura 2000 rakendamine Eesti merealadel: alade valik ja kaitsemeetmed – ESTMAR (2007 – 2011)" raames toimunud linnustiku, kalastiku ja merepõhja elustiku ning elupaikade inventuurid, mille viis läbi Tartu Ülikooli Eesti Mereinstituut koos partneritega. Nimetatud inventuuri tulemusel koostati koostöös oma ala asjatundjatega mitmeid uuringuid, sh Eesti Ornitoloogiaühinguga (vt uuringu aruanne lisas 2). **Eesti Ornitoloogiaühing leidis, et**

rahvusvahelist tähtsust auli jaoks omab ka Vinkovi madal.[18] Vaatamata sellele on üks tuulepargi arendusala (TP 2) määratud Vinkovi madalale.

Kuigi Aruandes väidetakse, et Arendusala TP 2 (Vinkov) tähtsus ei tulnud Aruande lisas 4 olevas linnustiku uuringus esile, selgitatakse seda võimaliku loendusveaga, kuna ebasoodsa ilmastiku tõttu hilines loendus nii 2015.a kevadel kui ka sügisel (vt Aruande lisas 4, lk 14). Siiski **ei ole üheski uuringus Vinkovi madalat kui aulide olulist peatuspaika kahtluse alla seatud, sest** ka Aruande lisas 4 toodud uuringus on leitud, et Vinkovi ja Glotovi madalike tähtsust merelindudele näitab 2007.a. oktoobri lõpu loendus, kui mõlema ala peale kokku peatus seal ca 40 000 lindu.

Keskkonnaministeerium teatas MTÜ-le Hiiu Tuul 04.01.2017 kirjaga nr 8-2/16/10815-3 Vinkovi meremadala looduskaitseala moodustamise ettepaneku kättesaamisest ning edastamisest Keskkonnaametile ekspertiisi korraldamiseks.

Arvestades eeltoodut on tuuleparkide rajamine Apollo kaitseala vahetusse lähedusse ning Vinkovi madalikule vastuolus Aafrika ja Euraasia rändveelindude kaitse kokkuleppega. Eeltoodu valguses on mõistetamatu Aruande lk-l 21 esitatud väide võimalikust kompromissist, mille kohaselt võiks Vinkovi madalale rajada tuulepargi, sest sel juhul ei hõivataks Apollo madalikku.

Olukorras, kus Eesti riigil on kohustus kaitsta rahvusvahelise tähtsusega liike ning puudub kohustus lubada merre tuuleparke rajada, on kohatu rääkida mis tahes kompromissist. Isikul puudub subjektiivne õigus nõuda rannikumerre tuuleparkide rajamist. Eesti riik peab üldistes huvides tagama rahvusvaheliste kokkulepete järgimise ja kui tuuleparkide rajamine Hiiu rannikumere madalikele kahjustab keskkonda ülemääraselt, ei tohi riik seda lubada.

Rõhutan, et keskkonnamõju hindamise käigus ei ole kaalutud alternatiive, mis võimaldaks rajada meretuulepargid lindude rändeteest (st rannikust) kaugemale.

2. Euroopa nahkhiirte kaitse leping

Euroopa nahkhiirte kaitse leping, millega Eesti ühines 2004. aastal, on teine rahvusvaheline kokkulepe, mida Eesti riik peab täitma. Selle lepinguga kohustub Eesti võtma tarvitusele asjakohaseid meetmeid nahkhiirte kaitseks (artikkel III p 4). Selleks peab Eesti määrama oma jurisdiktsiooni piirkonnas kindlaks nahkhiirte säilitamiseks ja kaitseks olulised kohad, sealhulgas nende varjupaigad, ning kaitsma selliseid kohti kahjustamise ja häirimise eest (artikkel 2).

Aruande punktis 2.5.1.5 (lk 42) on viidatud looduskaitse arengukavale aastani 2020, kus märgitakse, et **elektrituulikute negatiivne mõju keskkonnale on seotud eelkõige nende võimaliku mõjuga lindudele ja nahkhiirtele, eriti nende paiknemisel rände teedel**. Muu hulgas märgitakse, et nimetatud probleeme on võimalik leevendada detailse KMH protsessiga,

[18] Tartu Ülikooli ja Eesti Ornitoloogiaühingu vahel 18.09.2008 sõlmitud koostööleping projekti „Implementation of Natura 2000 in Estonian Marine Areas: site selection, designation and protection measures“ („ESTMAR“) (EE 0011) elluviimiseks. Uuringute aruanne. Lk 45.

kus hinnatakse liikide arvukust, elupaikade olulisust, tuuleparkide mõju ning minimeeritakse negatiivseid mõjusid elektrituulikute optimaalse paigutuse abil.

Aruande punktis 3.7.1.7 märgitakse, et Kõpu poolsaar ja sellega piirnev mereala on esialgsetel andmetel oluline ka nahkhiirtele. Alal on leitud viis nahkhiireliiki, neid on tuvastatud ka mere kohal toitumas ja rändel. Kõpu poolsaarel toimub pargi-nahkhiirte koondumine rände ajal enne mere ületamist. Seega ei ole ka Aruandes mereala olulisust nahkhiirtele kahtluse alla seatud. **Vaatamata sellele ei ole Loode-Eesti meretuulepargi keskkonnamõju hindamise käigus nahkhiirte rändeteid ega elupaiku uuritud.**

Vajadusele uurida nahkhiirte elu- ja rändealasid on viidanud Soome Keskkonnaministeerium oma 31.01.2012 kirjas, mille ta saatis Keskkonnaministeeriumile seoses Loode-Eesti meretuuleparkide keskkonnamõju hindamise menetlusega. Samuti on vajadusele uurida põhjalikumalt käsitiivaliste levikud ja esinemist ning nende potentsiaalseid rändeteid viidatud Hiiu mereala planeeringus[19] (vt planeeringu seletuskirja lk 39).

EUROBATS on avaldanud juhised nahkhiirtega arvestamiseks tuuleparkide kavandamisel.[20] Kuna nahkhiired on tuuleparkidest ohustatud, eriti rändel, siis on kohustus keskkonnamõju hindamise raames uurida põhjalikult ka nahkhiiri (juhiste p 3).

Aruandest on välja jäänud ka Ahto Järviku juhtimisel koostatud keskkonnamõju hindamise aruande osa, mis puudutab nahkhiiri (2.9.1.5).

Tuuleparkide rajamine olukorras, kus ei ole hinnatud nendega kaasnevat mõju nahkhiirtele, on vastuolus Euroopa nahkhiirte kaitse lepinguga ning KeHJS § 20 lg 1 punktiga 6.

IV Aruandes puuduvad kavandatava tegevuse alternatiivid

Keskkonnamõju hindamise aruanne peab tulenevalt KeHJS § 20 lg 1 punktidest 2, 3, 4, 5, 6, 8 ja 9 sisaldama **kavandatava tegevuse ja selle alternatiivide**, sh nn 0-variandi:

- kirjeldust;
- võrdlevat analüüsi;
- kaasnevaid tagajärgi;
- vastavust säästva arengu põhimõtetele.
- paremusjärjestust, lähtudes kavandatava tegevuse ja selle alternatiivisete võimaluste keskkonnamõjust ja hüvedest.

Kavandatava tegevuse ja selle reaalsete alternatiivsete võimaluste ala skeem ja kaart tuleb lisada aruandele (KeHJS § 20 lg 1 p 16).

Võimalike alternatiivlahenduste käsitlemist näeb ette ka Programmi p 4.4.4 ning projekti teostamise alternatiivide ja 0-variandi võrdlevat analüüsi on nõudnud ka Keskkonnaministeerium keskkonnamõju hindamise algatamisel.

---

[19] Hiiu maakonnaplaneering, mis käsitleb Hiiumaaga piirnevat mereala, on kättesaadav Hiiu maavalitsuse veebilehelt: http://hiiu.maavalitsus.ee/hiiu-maakonnaga-piirneva-mereala-maakonnaplaneering.

[20] Guidelines for consideration of bats in wind farm projects Revision 2014, http://www.eurobats.org/sites/default/files/documents/publications/publication_series/pubseries_no6_english.pdf

Aruandes puudub alternatiivide selge käsitlus, nende võrdlev analüüs, mõjuhinnang, vastavus säästva arengu põhimõtetele ning paremusjärjestus. Kuna alternatiivid on käsitlemata, siis ei ole lisatud ka alternatiivsete võimaluste ala skeemi ja kaarti.

Aruanne sisaldab küll punkti 2.4 „Alternatiivide käsitlus“, kuid võimalike alternatiividena on viidatud üksnes tuulepargi erinevatele tehnoloogilistele lahendustele ja tuulikute erinevale arvule väljapakutud aladel. Aruanne annab vaid üldise skemaatilise ülevaate kavandatavate tuuleparkide kohta, kuid mitte ühegi alternatiivse lahenduse kohta. See ei ole piisav, et vastata seaduse nõuetele.
Alternatiividena saab ja tuleb käsitleda tuulikute ka tuuleparkide asukohti, sh tuuleparkide kaugust rannikust, ning tuuleparke omavahelisi elektriühendusi ja ühendust põhivõrguga. Ka Keskkonnaministeerium on keskkonnamõju hindamise algatamisel pidanud vajalikuks asukohavaliku läbiviimist. Sisulist asukohavalikut ei ole toimunud, sh ei ole hinnatud ega kaalutud meretuuleparkide rajamiseks meremadalatele alternatiivseid asukohti (näiteks rannikust kaugemale). Asukohavaliku tegemine alles projekteerimise staadiumis ei ole kooskõlas KeHJS põhimõtetega. Ehitusprojekti koostamine saab toimuda varasemates menetlustes (eelkõige planeerimismenetluses) kindlaks määratud tingimuste alusel.

Arvestades meretuuleparkidega kaasnevat visuaalset häiringut, meremadalate elurikkust ning merekaablite asukohaga seotud mõjusid ei saa alternatiivide puhul piirduda ainult tehnoloogilise lahendusega või tuulikute arvuga.

Seega ei ole Aruanne muu hulgas kooskõlas KeHJS § 20 lg 1 punktiga 6, mis sätestab, et aruandes peab ekspert määrama kavandatava tegevuse ja selle reaalsete alternatiivsete võimalustega eeldatavalt kaasneva keskkonnamõju, sealhulgas **kaudse mõju ning teiste tegevustega koosmõju**, keskkonnaseisundile, sealhulgas inimese tervisele, heaolule ja varale, taimedele, loomadele, pinnasele, maastikule, vee või õhu kvaliteedile, kliimale, kaitstavatele loodusobjektidele või kultuuripärandile.

V Tuuleparkide mürahinnang on puudulik

Müra on üheks olulisemaks tuuleparkidega seotud häiringuks ning kuulub tulenevalt KeHJS § 20 lg 1 punktist 4 käsitlemisele ka Aruandes. Müraga kaasnevate tagajärgede väljaselgitamiseks peavad olema tehtud asjakohased mürauuringud.

Aruande punktis 5.11.1 (lk 223) on leitud, et **suuremat mõju võib veeloomastikule põhjustada <u>veealune müra</u>, mida tekitavad konstruktsiooni osad** (generaator, jahutussüsteemid jt) ja selline müra kandub turbiinist vette vibratsiooni vormis. Vibratsiooni (Aruande p 5.11.3) kohta puudub asjakohane teave. Viidatud on uuringutele, mis on tehtud oluliselt väiksemates tuuleparkides oluliselt väiksema võimsusega elektrituulikute kohta. Näiteks on viidatud uuringutele Taani 400 MW koguvõimsusega meretuulepargis, milles on kasutatud alla 3 MW võimsusega elektrituulikud ning mainitud on tuuleparki Horns Rev-is, mis koosneb vaid 2 MW elektrituulikutest. Kuna Loode-Eesti meretuulepargis kavatsetakse kasutada (vähemalt) 7 MW võimsusega elektrituulikuid ning kogu tuulepargi kavandatud võimus on 1100 MW, ei ole tegemist võrreldavate tuuleparkidega. On üldteada, et suuremad ja võimsamad elektrituulikud tekitavad suuremat müra.

Aruande punktis 2.4 (lk 37) on esitatud järeldus, et tuulikutel puudub oluline negatiivne veealuse müra mõju kaladele ja imetajatele. Seejuures on viidatud Aruande punktidele 3.4 ja

3.5, mille põhjal on sellisele järeldusele jõutud. **Ei viidatud punktides ega kogu Aruandes pole veealust müra hinnatud.**

Asjaolu, et veealust müra ei ole hinnatud, nähtub Aruande punktist 5.11.1, kus märgitakse, et müra modelleerimise tulemusel on Aruandes hinnatud üksnes tuuleparkide võimalikku veepealse müra vastavust rahvatervise seaduse alusel antud sotsiaalministri määrusele (vt ka lk 224 esimene lõik). **Sotsiaalministri 04.03.2002 määrus nr 42 „Müra normtasemed elu- ja puhkealal, elamutes ning ühiskasutusega hoonetes ja mürataseme mõõtmise meetodid" ei ole meretuuleparkide puhul asjakohane, kuna merealal ei ole elamuid ega ühiskasutusega hooneid.**

Lisaks juhin tähelepanu asjaolule, et normid, millest Aruandest müra puhul on lähtutud, ei kehti enam. Alates 01.01.2017 reguleerib välisõhus leviva müraga seotud küsimusi atmosfääriõhu kaitse seadus. Seega tuleb hinnata müra vastavust alates 01.02.2017 kehtiv keskkonnaministri määrus „Välisõhus leviva müra normtasemed ja mürataseme mõõtmise, määramise ja hindamise meetodid".

Müra leevendavaid meetmed Aruandes käsitlevad üksnes tuulepargi rajamise aegset müra, tuulepargi töötamise aegse müra leevendamise osas leevandavad meetmed puuduvad. Rannikul elavate inimesteni jõudvat müra on võimalik leevendada vaid tuuleparkide rannikust kaugemale paigutamisega, kuid sellist alternatiivi Aruanne ei käsitle.

Nõustuda ei saa ka Aruandes esitatud väitega, et ehitusmüra on suhteliselt lühiajaline müra liik (lk 197, p 5.5.1.2), kuna tuulepargi ehitamise periood on Aruande kohaselt kuni 2 aastat. Kahe aasta sisse jääb mitmete oluliste loomaliikide poegimise ja kalade kudemise aeg, mil nende häirimine on keelatud. Seniste katsete põhjal võib eeldada, et soomuslest ja lõhe võivad kuulda vundamendi rajamise vaiade paigaldamise (rammimise) müra mitmete kilomeetrite kaugusele (lk 199). **Müra korral väldivad kalad ala, mis tähendab seda, et kalad enam oma tavapärastes paikades kudeda ei saa ning rändavad mujale. Eeltoodu omakorda mõjutab kalastamisega tegelevate inimeste sissetulekuid.** Selliste erinevate mõjude koosmõju hinnatud ei ole, kuid ka vastavate uuringuteta võib järeldada, et eelkirjeldatud mõjude leevendamiseks tõhusaid meetmeid ei ole.

Euroopa Kohus on oma otsustes rõhutanud, et kuivõrd keskkonnamõju hindamisel tuleb eeskätt piiritleda tegevuse kaudne mõju ja kirjeldada ja hinnata seda sobival viisil, siis peab see hindamine hõlmama ka kõnealuse projekti – vaadelduna koos teiste projektidega – **kuhjuva keskkonnamõju analüüsi**, sest selline analüüs on vajalik tagamaks, et hindamise raames on uuritud kõnealuse projekti iga olulist mõju keskkonnale (vt Euroopa Kohtu otsused kohtuasjas nr C-404/09 ja C-399/14[21]).

Samuti ei ole keskkonnamõju hindamise käigus uuritud 1100 MW tuulepargi põhjustatavat <u>madalsageduslikku müra välisõhus</u>, mida hakkavad põhjustama Loode-Eesti tuulepargis 166 püstitatavat 7 MW võimsusega elektrituulikut. Madalsageduslikku müra modelleerimisel võeti aluseks Siemens SWT-4,0-130 tüüpi elektrituulikud, **so 4 MW nimivõimsusega tuulikud** (p 5.11.1.3). Poole väiksema võimsusega elektrituulikute aluseks võtmine 7 MW elektrituulikutega tuulepargi madalsageduslikku müra modelleerimisel seab kahtluse alla järelduste õigsuse ega kinnita madalsageduslikku heli tegelikku ulatust. Modelleerimise järelduste tuginemine ei anna õigest ettekujutust tuulepargi mürast ka seetõttu,

[21] Euroopa Kohtu 24.11.2011 otsus kohtuasjas C-404/09, p 80 ja 14.01.2016 C-399/14, p 49.

et **madalsageduslikku mõju on hinnatud vaid hoonete sees**. Seega puudub hinnang madalsageduslikule mürale hoonetest väljapool nii inimestele kui ka teistele elusolenditele. Samal ajal on Aruandes mööndud, et madalsageduslik müra vaiade paigaldamisel võib ulatuda enam kui 80 km kaugusele (Aruande lk 200).

Infraheli mõju inimesele ning loomadele (sh nahkhiirtele) keskkonnamõju hindamise käigus hinnatud ei ole (vt p 5.11.1.1). On tuginetud üksnes läbiviidud uuringutele, mis ei ole praegusel juhul asjakohased. Näiteks on Aruande lk 228 viidatud uurimistulemustele 29 tuulikust koosnevas tuulepargis nimivõimsusega 2,1 MW, viide allikale puudub. Samas esitatud väide, et kõik mõõdetud infraheli tasemed jäävad aga allapoole kuulmisläve, o n asjakohatu, kuna inimene infraheli otseselt ei kuule. Arvestada tuleb ka seda, et inimeste infraheli tajumine on erinev - osad inimesed on infrahelile tundlikumad kui teised ja neile võib elu meretuulikute läheduses olla tervist kahjustav.

Rahvatervise seaduse § 4 lg 1 p 13 järgi ei tohi müra-, vibratsiooni-, ultraheli- ja infrahelitase esile kutsuda tervisehäireid. Seega tuleb Loode-Eesti meretuulepargi keskkonnamõju hindamise käigus **veenduda**, et tuuleparkidest selliseid kahjulikke mõjusid ei lähtu. Aruande põhjal sellist veendumust ei teki.

Kokkuvõttes ei anna Aruanne kindlust, et 1100 MW tuulepargil kahjulik mõju inimese tervisele ja teistele elusolenditele puudub. Arvestades eeltoodut ei vasta Aruanne KeHJS § 20 lg 1 p 4 nõuetele.

VI Tuuleparke omavahel ühendavate ning tuuleparke maismaal paikneva põhivõrguga ühendavate merekaablitega seotud mõjud on nõuetekohaselt hindamata

Elektrituulikud töötavad vaid siis, kui need on ühendatud elektrivõrguga. Seega on ka elektrikaablid hõlmatud tegevusega, mille mõju tuleb Loode-Eesti meretuuleparkide keskkonnamõju hindamise käigus hinnata.

Riigikohus on haldusasjas nr 3-3-1-88-15 rõhutanud, et **erinevate tegevuste mõju tuleb hinnata kumulatiivselt. Euroopa Kohtu praktika kohaselt ei tohi tegevuse osadeks jaotamine ja mitme tegevuse kumulatiivse mõjuga arvestamata jätmine praktikas viia selleni, et nende kõigi puhul puudub hindamiskohustus, samal ajal kui tervikuna võivad need tegevused keskkonda oluliselt mõjutada** (vt nt Euroopa Kohtu otsus asjas C-142/07: *Ecologistas en Acción-CODA*, p 44; C-141/14: komisjon *vs.* Bulgaaria, p 95) (vt kohtuotsuse p 36.2). Seega, tuuleparkide omavahel ja maismaa elektrisüsteemiga ühendamine tuleb lahendada ühtselt ja seda ei saa teha vaid ühe tuulepargi piires ilma teiste tuuleparkide asukohta arvestamata.

Merekaablite kui olulise keskkonnamõjuga rajatiste puhul tuleb kaaluda **mitut erinevat asukohta**. Kuna merekaablite rajamiseks praegusel juhul enam planeeringuid ei koostata[22], ei ole võimalik üheski järgnevas menetluses nende asukohti laiemal alal kui üks tuulepark, valida. Alternatiivide kaalumata jätmine ei ole kooskõlas KeHJS § 20 lg 1 punktidega 2-6.

Merekaablite asukohast sõltuvad ka muud tegevused. Näiteks on merekaabli kaitsevööndis keelatud traalide ja võrkudega kalapüük, samuti süvendus- ja lõhkamistööd (EhS § 77). **Kuna**

[22] Ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse rakendamise seaduse § 14.

Aruandes on merekaablid ja nende kaitsevööndid jäänud käsitlemata, ei ole võimalik selgitada näiteks seda, kuidas mõjutab nende rajamine kalapüüki ja meresõiduohutust.

Vaatamata eeltoodule on kaablitega seotud põhjalikumate mõjuhinnangute tegemine lükatud tulevikku (vt Aruande lk 33). Näiteks on Aruande lk 185 märgitud, et praeguseks ajaks ei ole kindlaks määratud täpsed kaablite randumise kohad (on skemaatiline alus) ja **seega puuduvad ka setete uuringud nendes piirkondades. Setete uuringutest sõltuvad omakorda tuuleparkide ehitusaegsed mõjud, kuna sel ajal eraldub merepõhjast vette suur hulk setteid.**

Aruande punktis 2.3.2 on kaablite paigaldamisega seonduvalt viidatud võimalikele ühendustele maismaaga ilma et oleks hinnatud kaasnevaid mõjusid. Näiteks on ühe alternatiivina joonisel 14 näidatud elektrivõrguga liitumine läbi Kärdla ja üle Vormsi saare. Kuna liitumine toimub pingel 330 kV, tuleb Hiiumaale rajada kõrgepingeliinid koos mastidega, mis omavad ilmselgelt mõju liini mõjualasse jäävate kinnistute omanikele ning Hiiumaa loodusele. **Üle Vormsi saare kulgev ühendus kulgeb üle Väinamere looduskaitseala, mis kuulub Natura 2000 võrgustikku, kuid Natura 2000 hinnangus ei ole seda üldse käsitletud**.

Seega on kavandatava tegevuse mõjuala oluliselt suurem, kui Aruandes käsitletakse ja kaartidel näidatakse – Loode-Eesti meretuuleparkide mõjuala ulatub Hiiumaa maismaale ning Läänemaale, kuna läbi Aulepa kõrgepingeliini rajamisel kulgeb elektriliin Väinamere hoiuala või Nõva-Osmusaare hoiuala (s.h. esmatähtsad elupaigad, rannaniidud (1630*), alvarid (6280*) kaudu. Vaatamata eeltoodule ei ole neid alasid keskkonnapiirangute kaardil näidatud (Aruande p 3.7.1 ja Aruande lisa 10).

Ka Keskkonnaamet ja Keskkonnaministeerium on Hiiu mereala planeeringu kooskõlastamisel viidanud probleemidele, mis on seotud Väinamere hoiualale ning Hiiumaa ja mandri vahele merekaabli paigaldamisega.

Keskkonnamõju ei ole hinnatud ka Empower AS 2015. a jaanuaris koostatud uuringu „Loode-Eesti avamere tuulepargi liitumine põhivõrguga“ raames, kuigi sellel põhinevad Aruandes esitatud skemaatilised ühendused elektrivõrguga (joonis 14 ja 15). Lisaks näeb Empoweri nimetatud uuring ühe võimalusena meretuuleparkide ühendamist kahe 330 kV kaabeliiniga Aulepa alajaamas**. Tegelikkuses on Elering AS kavade kohaselt kavandatava 330 kV õhuliini lähim punkt Aulepa 110 kV alajaamast umbes 30 km kaugusel Ristil, mis tähendab, et Aulepa ja Risti alajaamade vahele tuleb rajada 30 km pikkune 330 kV õhuliin. Kas ja kuidas on seda võimalik teha ning millised mõjud sellega kaasnevad, Aruandes ei käsitleta.**

Aruande punktis 2.3.3 (lk 35) on ebaõige väide, et läbi Hiiumaa alajaama kulgeva ühendusega parandatakse tunduvalt Hiiumaal elektriga varustatust. Elering AS 2014. aastal valminud uuring „Hiiumaa elektrivarustuskindluse tõstmise sotsiaalmajanduslik uuring ja tehniline eeluuring ning nimetatud uuringu keskkonnamõju eelhinnang“ (kättesaadav: Elering AS veebilehelt: www.elering.ee) ei kinnita, et planeeritav meretuulepark tõstaks Hiiumaa elektrivarustuskindlust. Pigem tõstatatakse probleem, et sellises hulgas toodetud tuuleenergiat on raske Eesti elektrivõrku ühendada. Tuuleparkidega koos (või ilma) planeeritud elektri ringtoide on tunnistatud sotsiaalmajanduslikult kõige ebasobivamaks (lk 65). Samas aruandes on leitud, et Hiiumaa elektri varustuskindluse saab tagada ka ilma tuuleparke rajamata ning palju odavamalt, seega ei ole tuuleparkide rajamine Hiiumaa elanike huvides. AS Elering koostatud dokumendist „Eesti elektrisüsteemi varustuskindluse aruanne 2016“ nähtub, et

tuuleenergia ebastabiilsuse tõttu ei arvestatud elektrisüsteemiga ühendatud 375 MW installeeritud netovõimsuse hulka mitte ühtegi megavatti (tootmisvõimsus on 0), sest ainuüksi tuuleenergiaga ei ole võimalik ühegi riigi elektritarbimist tagada. Selleks on vaja muud stabiilset energiat (hürdoenergia, maagaas, kivisüsi, põlevkivi jms).

Aruandes esitatud väide, et elektrikaablitest lähtuv **elektromagnetväli** ei põhjusta häiringuid kaladele ega mereimetajatele, põhineb Taani tuulepargi Horns REV 2 keskkonnamõju hindamise aruandel (vt lk 34). Selle tuulepargi keskkonnamõju hindamise aruandele tuginemine ei ole asjakohane, kuna selle tuulepargi ühendamiseks elektrivõrguga on kasutatud **150 kV** pingega merekaableid (vt Horns REV 2 KMH aruande lk 4; viide Aruande lk-l 34). Loode-Eesti tuulepargi ühendamiseks elektrivõrku on vaja kasutada **330 kV** pingega kaableid (lk 35). Seega on tegemist kaks korda suurema pingega merekaablitega, millega kaasnevad mõjud ei ole võrreldavad 150 kV pingega merekaablitega. **Seega puuduvad andmed 330 kV merekaablite mõju kohta.**

Aruandes väidetakse veel, et kuigi konkreetsed andmed puuduvad, on võimalik, et madalike ja Hiiumaa vahelt läheb läbi vähemalt osade suguküpsete Sargasso merre suunduvate rändangerjate oluline rändetee. Mujal (näiteks Rootsis) läbiviidud katsed näitavad, et kaablitega kaasnevad **elektriväljad** mõjuvad Läänemeres rändavale angerjale häirivalt, mille tulemusena rände kiirus langeb ning osad isendid võivad algsest rännusuunast kõrvale kalduda. Niisiis võib eeldada, et paigaldatav kaabel saab olema täiendavaks häirivaks faktoriks rändangerja rändeteel. Samas on kõnealust negatiivset mõju võimalik leevendada kõige madalama keskkonnamõjuga kaableid kasutades ning kaablit põhja sisse mattes (Aruande lk 213).

Seisukoht, et elektrivälja negatiivset mõju saab leevendada kaablit põhja sisse mattes, on eksitav. Nimelt on Aruande lk-l 258, kus on käsitletud elektromagnetväljade vähendamise võimalusi, märgitud, et kuigi kaablite elektromagnetväljade negatiivse mõju leevendamise üheks võimaluseks on kaablite matmine mere põhja, **pole seda Eestis kõikjal võimalik rakendada, sest mere põhi on mitmes piirkonnas kõva-põhjaline ning kaabli matmiseks teostatav lisapuurimine või -süvendamine ei ole keskkonnaaspektist vaadatuna mõttekas ning lisaks maksaks väga palju.**

Kaablite käsitlemise vajadust Aruandes näeb ette ka Programm. Programmi sissejuhatuses märgitakse, et keskkonnamõju hindamine hõlmab kompleksel tuulepargi rajamisega ja sellest elektrikaabli toomisega Eesti Energia Harku alajaama (või mõnesse teise Eesti Energia alajaama) ja Rootsi suunas ning seonduvaid keskkonnamõjusid arvestades ka sotsiaalmajanduslikke ja kultuurilis-ajaloolisi aspekte. Programmi punkti 4.4.3 järgi peavad Aruandes olema elektri ülekandeks kasutatavad merekaablid, nende merreasetamise tehnoloogia ja **kavandatavad kaablitrassid**. Programmi punktis 4.5.13. märgitakse, et kaablite puhul arvestatakse ka võimalikke riske seoses lõikumistega juba Läänemeres olemasolevate merekaablite trassidega. **Aruandes ei käsitleta merekaablite liitumist Harku alajaamaga ning sellega kaasnevat keskkonnamõju.**

Samuti puudub hinnang kaablitega kaasneva soojusmõju kohta olukorras, kus kaableid ei ole võimalik kivise merepõhja tõttu 1-2 m sügavusele kaevata.

Aruande lk-l 189 tõdetakse, et kaablitest lähtuval soojusel võib olla mõju põhjaelustikule. Settelisel pinnasel maetakse kaablid liiva alla, kõval pinnasel lebavad nad katmata kujul merepõhjal. Eelnevates uuringutes on kindlaks tehtud, et kui kaabel matta 1 m sügavusele ning turbiinid töötavad täisvõimsusel (iga turbiini võimsus oleks 4.5 MW), siis sedimendi

temperatuur võib tõusta kuni 6°C võrra (Meißner et al. 2006). **Pideva iseloomuga temperatuuri kasv muudab settelise substraadi füsiokeemilisi tingimusi** (hapniku ja toitainete sisaldust, tõstab bakteriaalset tegevust) (Meißner et al. 2006). Mõõtmised juba töötavate tuuleparkide uuringutes on aga näidanud, et tegelikkuses tõuseb temperatuur vaid 2°C ning olulist mõju ümbritsevatele põhjakooslustele see kaasa ei toonud (Meißner et al. 2006, Bojārs 2007). Aruandes ei ole käsitletud 7 MW elektrituulikute ning 330 kV merekaabli tekitatud soojusega kaasnevat keskkonnamõju, sh olukorras, kus kaablid jäävat katmata kujul merepõhja lebama.
Arvestades eeltoodut ei ole Aruanne kaablite mõjuhinnangu osas kooskõlas Programmiga. Kaablite ja alternatiivsete võimaluste põhjalikum käsitlemata jätmine on vastuolus KeHJS § 20 lg 1 punktidega 4, 6 ja 7.

VII Aruandes on esitatud ebaõigeid andmeid piiriülese mõju osas

Keskkonnamõju hindamise käigus ei ole hinnatud meretuuleparkide rajamisega kaasnevat piiriülest keskkonnamõju, kuigi võimaliku piiriülese mõju hindamise vajadusele on viidatud ka Programmi punktis 4.5.9. Piiriülese mõju hindamise kohustus ja naaberriikidega koostöö tegemise näevad ette ka rahvusvahelised lepingud.

Eesti ühines 2001. aastal piiriülese keskkonnamõju hindamise konventsiooniga (nn Espoo Konventsioon), millega Eesti võttis endale kohustuse teha koostööd teiste riikidega, kui kavandatava tegevusega võib eeldatavalt kaasneda oluline piiriülene keskkonnamõju. Espoo konventsiooni I lisas on loetletud kavandatavad tegevused, mis võivad eeldatavalt esile kutsuda olulist kahjulikku piiriülest keskkonnamõju. Konventsiooni lisa 1 punktis 22 on nimetatud suuremad tuuleenergiarajatised (tuuleelektrijaamad). Arvestades Loode-Eesti meretulepargi kavandatavat koguvõimsust kuni 1100 MW, on kahtlemata tegemist ka maailma mõistes suure tuulepargiga, mille puhul eeldatakse olulist kahjulikku piiriülest keskkonnamõju.

Konventsiooni artikli 2 p 3 näeb ette, et päritolupool tagab kooskõlas konventsiooni sätetega keskkonnamõju hindamise läbiviimise enne otsuse langetamist konventsiooni I lisas nimetatud olulist kahjulikku piiriülest keskkonnamõju esile kutsuda võiva kavandatava tegevuse loa andmise või teostamise alustamise kohta.

Seega on piiriülese keskkonnamõju hindamine tulenevalt Espoo konventsioonist kohustuslik. Konventsiooni artikkel 3 näeb ette puudutatud riigi teavitamiskohustuse ning artikkel 5 konsultatsioonikohustuse. Piiriülese mõju hindamisel tuleb lisaks Espoo konventsioonis sätestatule kohaldada ka KeHJS § 30 sätestatud piiriülese keskkonnamõju hindamise nõuded.
Arvestades eeltoodut on ebaõige Aruande punktis 5.13 esitatud järeldus, et kavandataval tuulepargil puudub piiriülene oluline mõju.

Lisaks Espoo konventsioonile tuleneb piiriülese koostöö tegemise kohustus ka Eesti Vabariigi valitsuse ja Soome Vabariigi valitsuse vahelise piiriülese keskkonnamõju hindamise kokkulepe artikli 13 kohaselt peavad pooled tagama, et kavandatava tegevuse kohta otsuse tegemisel arvestatakse keskkonnamõju hindamise tulemusi, sealhulgas keskkonnamõju hindamise dokumentatsiooni ja vastavalt lepingu artiklitele 9 ja 11 saadud arvamusi ning artiklis 12 nimetatud konsultatsioonide tulemusi.

KeHJS § 20 lg 1 p 10 sätestab, et ekspert peab keskkonnamõju hindamise aruandes esitama ülevaate keskkonnamõju hindamise, avalikkuse kaasamise ning piiriülese keskkonnamõju hindamise korral konsultatsioonide tulemuste kohta. Aruandes eeltoodud teave puudub.

Arvestades eeltoodut on piiriülese keskkonnamõju hindamata jätmine vastuolus Espoo konventsiooniga, Programmiga ja KeHJS § 20 lg 1 punktiga 10 ja §-ga 30.

VIII Aruandes on käsitlemata laevanduse ja transpordiga seotud keskkonnamõjud

Keskkonnaministeerium on keskkonnamõju algatamisel nõudnud transpordihinnangu koostamist ning tuuleparkide mõju hindamist laevandusele. See nõue on põhjendatud, kuna tuuleparke soovitakse rajada tiheda laevaliiklusega alale (Soome-Eesti). Keskkonnaministeeriumi eeltoodud nõuded on täitmata.

Aruande punktis 6.2 on üldiselt mainitud, et tuulepargi alade ja tuulikute paiknemise valikul tuleb kindlasti vältida navigatsiooniriskide suurendamist piirkonnas. Kuna tuuleparkide, tuulikute ja merekaablite täpne asukoht on määramata, siis on ka võimatu hinnata nende tegelikku mõju laevaliiklusele**.**

Mõistlik oleks eeldada, et meretranspordiga seotud mõjud selgitatakse välja meretuulepargi keskkonnamõju hindamise käigus enne tuuleparkide asukoha määramist, kuna üheski järgnevas menetluses enam asukohavalikut ei toimu. Ehitusloa andmise menetluses kontrollitakse vaid ehitusprojekti vastavust õigusaktidele ning planeeringutele. Seega puuduvad olulised andmed tuuleparkide asukoha määramiseks.

Kavandatavate tuuleparkide alal toimub aktiivne **traalipüük.** Aruande lk 213 toodud tabelis on mõju traalipüügile hinnatud oluliseks. Samas nähtub, et tuulepargi negatiivset mõju leevendavad meetmed puuduvad. See omakorda tähendab, et tuuleparkide rajamise tulemusel ei ole enam võimalik endises mahus traalipüügiga tegeleda. **Tuuleparkidega rajamisest tingitud traalipüügi piirangute sotsiaalmajanduslikke mõjusid ei ole hinnatud ega Aruandes välja toodud**. Järelikult ei ole ka õige Aruande punktis 5.12, milles käsitletakse tuulepargi rajamisega kaasnevaid sotsiaal-majanduslikke mõjusid, esitatud järeldus, et tuulepargi rajamisega kaasneb üksnes oluline positiivne mõju.

Aruandes märgitakse, et suurte tuuleparkide ehitamine ja opereerimine toob kaasa vajaduse **peaaegu pidevaks laeva liikluseks**. Ehituse käigus transporditakse vaiade ja rootorite osi, turbiinide paigaldamiseks vajalikku tehnikat, ehitusplatvorme jne. Opereerimisfaasis on peamiseks kõikvõimalikud hooldustööd. Suurtes parkides on palju tuulikuid ja nende hooldus toimub sageli rotatsiooniprintsiibil peaaegu aastaringselt. Heli intensiivsus ja sagedusomadused sõltuvad laeva suurusest ning kiirusest, kusjuures võib esineda variatsioone sarnasesse klassi kuuluvate aluste vahel. Keskmise suurusega varustus- ja tugilaevad genereerivad sagedusi peamiselt vahemikus 20 Hz – 10 kHz, allika tasemega 130-160 dB (rms) re 1 µPa @ 1 m (Richardson et al. 1995) (vt punkti 5.5.1.2).

Aruande punktis 5.5.1.6 märgitakse, et avamere tuulepargid vajavad opereerimiseks hooldamist ja varustamist, mis omakorda nõuab pidevat laevaliiklust kogu tööfaasi käigus. Aruandes märgitakse, et Taanis asuva Horns Rev tuulepargi kogemusele tuginedes võib ennustada, et iga tuulik vajab aastas 1-2 päeva hooldustöid. Seega 80 elektrituulikuga avamere tuulepargis võivad laevad olla kohal isegi kuni 160 päeva aastas. See tähendab suurusjärgus pool kogu aastast. Eeldades, et kõiki tuulikuid ei hooldata korraga, vaid mingi kindla töögrupi poolt just nimelt järgemööda ning et tugevama tuule korral töid ilmselt ei korraldata, **võib eeldada et suurel osal vaiksetest ilmadest tekib kusagil tuulepargi piirkonnas laevamüra**.

Järelikult ei ole müra negatiivsed efektid piiratud ainult tuulepargi ehitus - ja töömüraga, vaid arvestada tuleb ka peaaegu pideva laevamüraga. Müra mõju kohta on vaid üldiselt tõdetud, et kalade kuulmise kohta kindlaid andmeid ei ole ning sellest järeldatud, et kalandusele negatiivselt mõju ei kaasne. Laevamüra mõjud põhinevad aastatetagustel andmetel (1995, 2005), kusjuures Aruandes märgitakse 2005. aastal tehtud uuringute kohta, et need on hiljuti tehtud. Sarnaseid viiteid on Aruandes ka teisi, millest järeldub, et Aruande koostamise käigus ei ole uuemaid uurimustöid kasutatud. **Eeltoodu omakorda seab kahtluse alla Aruande piisavuse ja ajakohasuse.**

Aruandes puudub hinnang ka tuuleparkide töö ja veetranspordi kumuleeruva mõju kohta ning seega ei vasta Aruanne KeHJS § 20 lg 1 punktides 4, 6 ja 7 sätestatud nõuetele.

IX Puuduvad uuringud lindude rändeteede kohta

Aruandes on käsitletud lindude loendusi, kuid täpsemaid uuringuid lindude rändeteede kohta ei ole tehtud, kuigi tuulepargid asuvad olulises lindude rändekoridoris.
Aruandes on tõdetud, et toiduressursi ja toitumistingimuste kaudu on kõige haavatavamad meremadalikel toituvad veelinnuliigid. Tavaliselt on sellel juhul tegemist põhjast toitu otsivate veelindudega, kelle sukeldumissügavus on kuni 30 m. Nendeks on põhjaloomastikust toituvad aulid, hahad, vaerad ja merivardid. **Suurim oht merepõhja elupaikade hävimisel on tuulikute rajamisega seotud muutused mere põhjas, mis omakorda põhjustab muutusi ka merepõhja elustikus** (p 5. 6 2, lk 215).

Tuuleparkide mõju lindudele on käsitletud Soome Keskkonnaministeeriumi 31.01.2012 kirjas, mis koondab ka teiste Soome keskkonnaorganisatsioonide arvamusi.

Tuuleparkide rajamise võimalike kahjulike keskkonnamõjude kohta selgitab Soome Keskkonnaministeerium järgmist: „Põhjapolaarpiirkonna veelinnud tulevad Hiiumaalt Soome rannikule nähtavasti Porkkala-Helsinki piirkonnas või sõltuvalt tuultest rohkem ida pool. Suurem osa rändlinde järgib Hiiumaa ja Eesti maismaa vahelist marsruuti. Soome vaatenurgast mõjutaksid suured tuulepargid kõige märkimisväärsemalt sookurge ja röövlinde. Kevadel, kui need linnud Soome saabuvad, lendavad nad nii kõrgel Eesti maismaa kohal, et on tõenäoliselt väljaspool tuuleturbiinide labade pöörlemisulatust; sügisel aga on olukord teistsugune. Hanko ja Ingå suunast tulevad sookured ja röövlinnud liuglevad teel Soome rannikult Eesti rannikule madalamale. Hiiumaa on Soome sookurgede jaoks tähtis vahepeatus ning selle saare kaudu migreeruvad tuhanded või isegi kümned tuhanded sookured, mis muudab nad altiks kokkupõrgetele. Sookurgede ja röövlindude, aga ka arktiliste veelindude rändeteede ja käitumise kohta on vaja teha täiendavaid uuringuid, et luua tugevat baasi Soomele oluliste keskkonnamõjude osas järelduste tegemiseks.“

Veel märgitakse Soome Keskkonnaministeeriumi kirjas järgmist: „Projekt takistaks merepartlaste (aulide, mustvaeraste ja hahkade) peatumist madalikel ning vähendaks märgatavalt nende arvu ja levikut Eesti rannaäärsetel madalikel, sest praktiliselt ei suuda need liigid tuuleparkide vahel navigeerida. Esialgse hinnangu kohaselt moodustavad selles piirkonnas talvituvad ja seal oma sügisrände ajal peatuvad aulid suure osa Eesti aulipopulatsioonist neil aastaaegadel. Näiteks Nystedti tuulepargis Taani lõunaosas oli tuuleturbiinide ehitamise tagajärjeks talvituvate aulide arvukuse järsk kahanemine.“

MTÜ Hiiu Tuul juhib tähelepanu ajaolule, et Nystedti tuulepargi võimsus on 166 MW (72 x 2,3 MW), Apollo, Vinkovi ja nende lähimadalatele plaanitakse tuuleparki 700 kuni 1100 MW oluliselt suurema võimsusega tuulegeneraatoritega. **Võimsama tuulepargi mõjud on tõenäoliselt palju ulatuslikumad.**

Soome Keskkonnaministeeriumi kirjale lisatud Soome Metsaameti („Metsähallitus“) kirjas peetakse vajalikuks täiendavaid linnustiku-uuringuid, et luua tugevat baasi Soomele oluliste keskkonnamõjude osas järelduste tegemiseks. Soome Metsähallitus leidis ka, et sookurgede ja röövlindude, aga ka arktiliste veelindude rändeteede ja käitumise kohta on vaja teha täiendavaid uuringuid.

Hiiu mereala planeeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise aruandes (KSH aruande lk 166) on peetud vajalikuks teha **lisauuringud linnustiku rännete ja merel peatujate arvukuse kohta ning põhja- ja pelaagilise elustiku ning lindude leviku ja arvukuse andmete kompleksanalüüs, tegemaks kindlaks eriti tuuleparkide aladele jäävate lindude toitumisalade olulisuse ning võrrelda seda ka ülejäänud Eesti rannikuvetega.**

Kuna eeltoodud uuringuid tehtud ei ole, ei ole meretuuleparkide rajamisega kaasnev mõju lindudele teada ning keskkonnamõju hindamise tulemused ei ole piisavad selleks, et anda meretuuleparkide rajamiseks vee erikasutusluba.

X Kalade rändeteed ja kudemisalad on välja selgitamata, samuti mõjud traalipüügile

Kalade rändeteede ja kudemisalade kohta täiendavate uuringute tegemise kohustus tuulepargi rajamisel on ette nähtud Hiiu mereala planeeringus, kuna maakonnaplaneeringu koostamise raames vastavaid uuringuid läbi ei viidud.

Vastuseks MTÜ Hiiu Tuul 18.02.2017 esitatud teabenõudele teatas Tartu Ülikooli Eesti Mereinstituudi direktor, et otseseid uuringuid kalade rändeteede ja kudemisalade kohta Hiiumaa põhja ja looderannikul mereinstituut läbi viinud ei ole (vt lisas 3). Samas märkis mereinstituut, et koos partneritega on uuritud avameremadalike elustikku, sh kalade liigilist koosseisu ja arvukust EstMAR projekti raames. **EstMAR projekti aruandes viidatakse ka tuuleparkide kahjulikule mõjule Hiiumaa põhja ja loode piirkondades.**

Teadmata, kus on kalade täpsemad kudemisealad ning kus kalad liiguvad, ei ole võimalik hinnata ka tuuleparkide asukoha sobivust. Kuna kalade rändeteed ja kudemisalad ei ole teada, siis ei ole võimalik hinnata, milline on tuuleparkide ja merekaablite rajamise mõju kalade arvukusele ja käitumisele. Seega on keskkonnamõju hindamise eesmärk selles osas täitmata.

Ka Aruande p-s 5.5.3 tõdetakse, et „Kahjuks puuduvad täna teadusuuringud, mis annaks piisavalt head informatsiooni, mil määral tuulepargid heeringalisi mõjutavad ja kui kaugele niisugune mõju ulatub. **Niisiis tuleks tuulepargi rajamise korral kindlasti uurida võimalikke mõjusid**.“ **Samas punktis väidetakse, et esineb potentsiaalne oht, et tuuleparkide poolt genereeritav müra võib peletada kalad eemale mõnest piirkonnast, kus merepõhja geoloogia tõttu on traalpüük siiani olnud väga tulus**. Üheks selliseks alaks on näiteks kitsas süvik arendusalast TP 2 kirdes (Joonis 149), mille järsk „parras“ on näiteks „Hiiu Kaluri“ väitel üks nende paremaid püügikohti.

Aruande lisas 1 esitatud kalastiku uuringust nähtub, et kalapüükide eesmärgiks oli saada informatsiooni eeskätt mitte pelaagiliste, vaid demersaalsete (põhjalähedasi eluviisiga) kalade kohta. Traalipüük toimub aga pelaagiliste kalade osas.

Kuna Hiiumaa looderannik on traditsiooniliselt suur traalipüügiala, siis oleks tulnud uurida ka pelaagilisi kalu ning traalipüügiga seotud sotsiaal-majanduslikku ja keskkonnamõju.

Soome Põllu- ja Metsamajandusministeerium nõudis 2012. aastal Soome Keskkonnaministeeriumi kaudu kalapopulatsioonide konkreetsemaid hindamisi, sest seniste hindamiste teaduslikus põhjendatuses on raske kindel olla.

Arvestades eeltoodut puuduvad olulised andmed meretuuleparkide mõju kohta järelduste tegemiseks seoses kalastiku ja traalipüügiga.

XI Vee kvaliteedi hinnangud on ebapiisavad

Keskkonnaministeerium on pidanud vajalikuks hinnata tuuleparkide mõju vee kvaliteedile. Ka KeHJS § 20 lg 1 punkti 4 järgi hinnatakse aruandes kavandatava tegevuse ja selle reaalsete alternatiivsete võimalustega eeldatavalt kaasnevaid tagajärgi, sh vee saastatus.

Vee kvaliteeti on käsitletud Aruande punktis 3.2.2, kuid ebapiisavalt. Hinnatud on rannikuvee vastavust nõuetele, kuid see hinnang ei ole asjakohane, kuna tuulepargid asuvad rannikuveest kaugema. Aruandes märgitakse, et rannikuvee piirest väljapoole jääva mereala vee kvaliteedi hindamiseks Eestis ametlikud kriteeriumid puuduvad. HELCOM Läänemere eutrofeerumise viimases hinnangus on leitud, et Läänemere põhjaosa seisund (arvestades talviseid toitainete sisaldusi, vee läbipaistvust, klorofülli sisaldust ja hapniku kontsentratsioone) ei ole hea (HELCOM, 2014).

Selles, et meretuuleparkide rajamine mõjutab negatiivselt vee kvaliteeti ei saa olla kahtlust. Üheks põhjuseks on heljum levik, mis võib ulatuda kuni 3 km kaugusele (tugevate tuulte korral) (vt Aruande p 5.1). Tuulepargi rajamisel ja kaablite paigaldamisel võivad eralduda merepõhjast sinna kogunenud kahjulikud ained ja mõjutada kahjulikult mereelustikku.

Aruandest nähtub, et ühe tuuliku rajamiseks on vaja 75 m diameetriaga ala, tasandamist vajab aga 30-meetrise läbimõõduga ala (gravitatsioonivundamendi jaoks sügavusega 1 m) ning ühe tuuliku jaoks häiritava ala suurus 700 m^2 (p 5.2.2). 166 tuuliku puhul mõjutatakse merepõhja seega 116 200 m^2 suurusel alal. Mõju, mis sellega mereelustikule, sh hüljestele ja kaladele tekitatakse, on Aruandes peetud ebaoluliseks. Kuna hüljeste liikumisteid ei ole põhjalikumalt uuritud (ühtegi asjakohast viidet Aruandes ei ole), siis ei ole mõistetav, kuidas sellise järelduseni on jõutud.

XII Natura 2000 asjakohane hindamine ei vasta kehtestatud nõuetele

Natura asjakohane hindamine Aruande punktis 4 ei käsitle merekaableid ega merekaablite, tuulikute, transpordi ja muude tegurite koosmõju. Seega ei saa Natura 2000 järeldust, et meretulepargid ei oma olulist kahjulikku mõju Natura 2000 võrgustikule pidada usaldusväärseks. Seda enam, et mitmed alad, sealhulgas Apollo loodav kaitseala, asuvad vaid ca 3 km kaugusel kavandatavatest meretuuleparkidest. Natura 2000 hinnangus kasutatakse korduvalt väljendit „piisavalt kaugel“ põhjendamata, kuidas on kauguse vms piisavus leitud.

TP 1 (Apollo) tuulepargialast 3,5 km kaugusel lõunas asuv Selgrahu on üks Lääne-Eesti arvukamaid hülgelesilaid, mille piirkonda on moodustatud Selgrahu hallhülge püsielupaik. Ühtlasi kuulub ala ka Väinamere loodusalasse. Natura 2000 hinnang ei käsitle tuuleparkide rajamise mõju Selgrahu hülgelesilale. **Aruande lk 175 esitatud väited, nagu ei mõjutaks meretuulepargi, eelkõige arendusala TP 1, rajamine ca 3,5 km kaugusele Selgrahust, vahetult hallhülge elupaiku ja et tuulepargi ehitusfaasis avalduvad „mõningad häiringud" müra ja võimaliku piirkonnas tiheneva laevaliikluse tõttu on ajutised ega ei põhjusta pöördumatut mõju, ei põhine ühelgi uuringul.**

Elupaikade direktiivi artikli 6 lõike 3 kohaselt tähendab kõnealusele kava või projektiga seotud alale avaldatavate tagajärgede asjakohane hindamine seda, et enne kava või projekti heakskiitmist tuleb asjaomase valdkonna **usaldusväärseimatest teadusandmetest lähtudes teha kindlaks kõik kava või projekti aspektid, mis eraldi või koos muude kavade või projektidega võivad avaldada mõju selle ala kaitse-eesmärkidele.** Pädevad siseriiklikud ametiasutused annavad kaitstud alal tegevuseks loa vaid siis, **kui nad on kindlad, et see ei kahjusta nimetatud ala terviklikkust**. Nii on see juhul, kui teaduslikust seisukohast ei ole mingisugust põhjendatud kahtlust sellise mõju puudumises (13.12.2007 otsus kohtuasjas C-418/04: komisjon vs. Iirimaa, punkt 243).

Selline kindlus saab pädeval asutusel olla vaid pärast kõigi selliste asjaomase kava või projekti aspektide väljaselgitamist, mis võivad eraldivõetuna või koostoimes teiste kavade või projektidega kahjustada asjaomase ala kaitse-eesmärke, ning parimate teadussaavutustega arvestades kindlaks teinud, et see ei avalda asjaomase ala terviklikkusele püsivat negatiivset mõju.[23]

Ebaõige on ka Aruande punktis 4 (lk 169) esitatud väide, et mõju hindajale ei ole teada teisi käimasolevaid, esitatud või heaks kiidetud projekte või kavasid käsitletavas piirkonnas, mis ruumilises või sisulises koosmõjus kavandatava tegevusega võiksid avaldada Natura alale negatiivset interaktiivset või kuhjuvat mõju.

Aruande koostajatele ei saa olla teadmata, et koostatakse Pärnu maakonnaga piirneva mereala planeeringut ning et Hiiumaa maismaa kohta koostatud maakonnaplaneering näeb ka Hiiumaale ette 30 MW tulepargi rajamist. Lisaks on kehtestatud tuuleenergeetika planeeringud ka Pärnu, Lääne ja Saare maakonnas. Aruande koostajale ei saa olla teadmata ka asjaolu, et 03.02.2016 avaldati Ametlikes Teadaannetes teade hoonestusloa menetluse algatamise kavatsusest seoses Saare Wind Energy OÜ (registrikood: 12747106) taotlusega , mille kohaselt kavandatakse Eesti territoriaalvetesse Saaremaa läänerannikule 100 tuulikuga meretuuleparki koguvõimsusega kuni 600 MW. Sedavõrd oluliste asjaolude tähelepanuta jätmine seab Natura 2000 hindamise usaldusväärsuse tõsise kahtluse alla.

Euroopa Kohus on kohtuasjas nr C-127/02 selgitanud (p-d 34 ja 37), et loodusdirektiivi artikli 6 lg 2 eesmärk on muuhulgas **vältida haldusorganite eksimusest tulenevat keskkonna kahjustamist** ja seetõttu tuleb Natura asjakohane hindamine läbi viia ka selliste kavade ja projektide osas, **mis ei ole otseselt seotud asjaomase ala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalikud, kuid mis tõenäoliselt avaldavad alale olulist mõju.** Seega ei toeta kohtupraktika halduskohtu väidet, nagu peaks Planeeringu elluviimisega kaasnema konkreetne ja ettenähtav ebasoodne mõju. Piisab ka kahtlusest, et selline mõju võib tekkida.

[23] EK 11.04.2013 otsus kohtuasjas C-258/11, Sweetman jt, p 40 ja seal viidatud praktika.

Euroopa Kohus on kohtuasjas nr C-127/02 rõhutanud, et direktiivi 92/43/EMÜ ehk loodusdirektiivi artikli 6 lõige 2 koostoimes direktiivi lõikega 7 kohustab liikmesriike võtma tarvitusele vajalikke meetmeid, et **vältida** erikaitsealadel looduslike elupaikade ja liikide elupaikade halvenemist ning selliste liikide häirimist, mille kaitseks alad on määratud (p 32). Samas lahendis on kohus selgitanud, et loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 alusel kavale või projektile antud loa eelduseks on tingimata, et kava või projekti loetakse selliseks**, mis ei avalda asjaomase ala terviklikkusele negatiivset mõju ega või seetõttu kaasa tuua olulist halvenemist või häirimist artikli 6 lõike 2 tähenduses (p 36).** Eeltoodust nähtub, et vähimagi kahtluse korral kavandatava tegevuse negatiivses mõjus Natura 2000 alal asuvatele elupaikadele ei tohi sellisele kavale luba anda.

Hiiu mereala planeeringu koostamisel läbiviidud keskkonnamõju strateegilise hindamise käigus leiti, et Natura linnualadele lähedal (ka teemaplaneeringus määratud puhvertsoonist väljas) asuvate arendusalade edasisel väljaarendamisel **ei saa välistada negatiivse mõju avaldumist linnuala kaitse-eesmärkidele**, seetõttu on vajalik läbi viia Natura hindamine silmas pidades konkreetselt linnuala kaitse-eesmärkideks olevaid linnuliike, elupaiku ja nende soodsat seisundit[24].

Seega, Natura 2000 asjakohane hindamine ei ole läbi viidud sellise põhjalikkusega, et Keskkonnaministeeriumil saaks olla veendumus, et tuuleparkide rajamine nii eraldiseisvalt kui koosmõjus merekaablite ja meretranspordiga jms ei oma püsivat kahjulikku mõju tuuleparkide lähedusse jäävate Natura 2000 kaitsealade terviklikkusele.

Aruande järeldus, et Natura 2000 aladel meretuuleparkidega seoses olulist negatiivset mõju ei esine on vastuolus ka Hiiu mereala planeeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande[25] järeldustega. Nimetatud aruandes on seoses tuuleparkidega potentsiaalsetest negatiivsetest mõjudest elupaikadele välja toodud näiteks elupaikade otsene füüsiline kahjustamine, nende pindala vähenemine ja seisundi halvenemine setete ümbertõstmise tõttu (aruande lk 181, 184-185), samuti heljumi tõttu (lk 189). Liikide negatiivsete mõjudena seoses tuuleparkidega tuuakse välja liigi jaoks vajaliku elupaiga füüsiline kahjustamine ja selle pindala vähenemine. Lisaks potentsiaalne loomade häirimine, vee läbipaistvuse vähenemine, saasteainete vabanemine vette, mis võib põhjustada häireid loomade elutegevuses (aruande lk 181-182), samuti nenditakse kumulatiivsete mõjude teket koos kavandatud üldkasutatava veeliiklusalaga (lk 183).

Kui varasemas etapis, so planeeringu koostamise käigus, on kahjulik mõju tuvastatud, siis sellega on loodud tõsine eeldus, et Natura ala mõjutavat tegevust ei saa lubada. Sellise eelduse ümberlükkamiseks peaks olema juba väga kaalukad (teaduslikel uuringutel põhinevad) argumendid nagu ka Euroopa Kohtu praktika ütleb.

XIII Mõju Hiiumaa elanikele on hindamata

Keskkonnaministeerium on keskkonnamõju hindamise algatamisel muu hulgas nõudnud tuuleparkide mõju hindamist piirkonna elanikele.

---

[24] Dokument „Hiiu maakond. Olemasoleva olukorra analüüs. Planeeringulahenduse kujunemine. Keskkonnamõju strateegilise hindamise aruanne.“ On kättesaadav Hiiu maavalitsuse veebilehelt.

[25] Kättesaadav Hiiu Maavalitsuse veebilehelt: http://hiiu.maavalitsus.ee/hiiu-maakonnaga-piirneva-mereala-maakonnaplaneering.

Eespool müra teema juures on märgitud, et meretuuleparkidest lähtuva müra, sh madalsagedusliku müra, ning infraheli mõju inimesele ei ole piisavalt uuritud, kuna 1100 MW meretuuleparke, pealegi selliseid, milles kasutatakse üle 3 MW elektrituulikuid, teadaolevalt veel olemas ei ole.

Lisaks sellele, et mõjuhinnang tuuleparkidest lähtuvale madalsageduslikule ja infrahelile sisuliselt puudub (võrreldava suurusega meretuuleparke ei ole siiani rajatud ja seetõttu ei ole ka mõjud teada), on jäetud tähelepanuta ka asjaolu, et enamus Hiiumaa elanikke on tuuleparkide rajamise vastu. Allkirja petitsioonile „Mina hiigeltuuleparke Hiiumaale ja rannikumerre ei taha“ on andnud enam kui 8000 inimest. See on märkimisväärne arv, kuna Aruande punktist 3.8.2 nähtub, et Hiiumaa elanike koguarv seisuga 01.01.2015 oli 8582. Asjaolu, et Hiiumaa elanikud ei soovi näha saarelt meretuuleparke ja on seda piisavalt selgelt väljendanud, on Aruandes jäetud täiesti tähelepanuta.

Aruandes on vaid üldine väide, et inimeste hinnang on subjektiivne ja tuulepargid on rannikust piisavalt kaugel. Seda, kas 12 kilomeetrit on ka tegelikult piisav kaugus nii suure võimsusega meretuulepargi jaoks, ei ole tegelikult hinnatud, sest alternatiivseid asukohti tuuleparkidele, sh rannikust kaugema, pole isegi kaalutud.

Hiiumaa elanike huvid on väljendatud ka Hiiumaa arengustrateegias 2020+ ja selle lisa 1 „Majanduse, ettevõtluse ja liikuvuse analüüs“. Need Hiiumaa arengudokumendid ei sisalda suurte tuuleparkide rajamist maismaale ega rannikumerre, vaid arengustsenaariumid põhinevad Hiiumaa praegustel väärtustel, sh looduslähedusel. Aruande punktis 2.5.1.1 on viidatud dokumente käsitletud ja ka sealt nähtub, et eesmärgiks on Hiiumaa energeetiline sõltumatus ning mitmekülgne taastuvate energiaallikate puit, biomass, tuul, paike kasutamine. Seega ei vasta suurte tuuleparkide rajamine Hiiumaa ranniku lähedusse Hiiumaa elanike tuleviku arengustsenaariumitele.

Aruande punktis 5.12, milles käsitletakse mõju majandusarengule ja tööhõivele, on keskendutud üksnes võimalikele lisatöökohtadele seoses tuuleparkide hooldamisega, kuid täiesti käsitlemata ja hindamata on see, kui palju inimesi lahkuks seoses tuuleparkide rajamisega Hiiumaalt. Enamik inimesi, kes on valinud elukohaks Hiiumaa, väärtustavad selle looduskeskset elukeskkonda ning nende jaoks on vaade merel asuvatele tuuleparkidele vastuvõetamatu.

Aruande punktis 3.8.4. kus on käsitletud Hiiumaa turismi, on märgitud et Hiiumaa olulisemad turismiobjektid asuvad just põhjarannikul – nendeks on Kõpu, Tahkuna ja Ristna tuletornid, kirikud ja mõisahooned. Samuti märgitakse seal, et parimad liivarannad asuvad saare põhjaküljel. Samas ei ole hinnatud seda, kuidas mõjub Hiiumaa valdavalt loodusturismile merelt paistvad hiiglaslikud tuulepargid.

Hiiumaa elanikke mõjutab kahtlemata ka tuuleparkide rajamisega seotud traalipüügi piirangud. Aruande punktis 5.12.3 kirjeldatud kompensatsioonimehhanismid ei kaalu kunagi üles neid traditsioonilisi väärtusi, millest Hiiumaa elanikud meretuuleparkide rajamise tagajärjel ilma jäetakse ega asenda kultuuripärandit, mida Hiiumaa elanikud on aastasadade jooksul oma tegevusega loonud.

Seega ei vasta Aruanne ka selles osas KeHJS § 20 lg 1 punktide 4, 5, 6 ja 7 nõuetele. Samuti ei vasta tõele Aruande punktis 5.12.3 „Mõju Hiiumaa kogukonnale“ esitatud hinnang

justkui kaasneks tuuleparkide rajamisega Hiiumaa kogukonnale väheoluline positiivne, kuna negatiivseid tegureid ei ole hinnatud.

XIV Toimepidevuse tagamine ja päästetööd

Aruandes ei ole käsitletud mõjusid, mis on seotud tuulepargi kasutamisega seotud toimepidevuse tagamise ja päästetöödega. Elektrituruseaduse § 21^1 kohaselt on elutähtsa teenuse osutaja ka tootja, kelle elektrijaama netovõimsus on suurem kui 200 MW. See tähendab, et tuulepargi operaatorile laienevad ka elutähtsa teenuse osutajale seadusega pandud kohustused. Näiteks peab tootja tagama teenuse toimepidevuseks vajaliku päästetöö tegemise oma territooriumil ja selleks vajaliku päästeüksuse olemasolu (elektrituruseaduse § 21^2 lg 2). Kõik see eeldab, et tuulepargi alal oleks hädaolukorras valmis päästemeeskond, mis on varustatud nii veesõidukite kui ka päästeametnike tööruumidega. Selgusetuks jääb, kuidas lahendatakse ehitusaegne ja hilisem päästeametnike elu tuulepargi alal (ujuvelamu, mõni laev vms ning reovete ja jäätmete käitlus. Praegu puudub riigil meretuuleparkidega seotud õnnetustele reageerimiseks võimekus (nii inimeste kui tehnika osas) puudub.

XV Aruandes ei ole hinnatud Loode-Eesti meretuulepargi mõju kultuuripärandile

Aruandest ei nähtu, et keskkonnamõju hindamise käigus oleks uuritud või analüüsitud meretuuleparkide mõju muinsuskaitselistele väärtustele. KeHJS § 4 kohaselt on keskkonnamõju ka kavandatava tegevusega eeldatavalt kaasnev vahetu või kaudne mõju kultuuripärandile. Teadaolevalt on Hiiumaa madalikud aladeks, kus on toimunud mitmeid laevahukke ja piirkonnas võib olla muinsuskaitseliselt väärtuslikke laevavrakke. Arvestades, et suuremahulised ehitustööd võivad neid laevavrakke kahjustada või koguni rikkuda hukkunud meremeeste hauarahu. Neid küsimusi ei ole Aruandes käsitletud, mistõttu ei vasta Aruanne nõuetele (KeHJS § 20 lg 1 p 6).

Aruande lk-l 51 märgitakse, et koostöös Muinsuskaitseametiga tuleb tuulikute asukohad tuuleenergia tootmise aladel valida selliselt, et oleks tagatud mälestiste säilimine ja tuulikute ohutu rajamine ning hilisem hooldamine. **On ebaselge, kuidas sunnitakse tuuleparkide arendajat tegema Muinsuskaitseametiga koostööd ning kuidas tagatakse selliste muinsusväärtuste säilimine, mis võidakse avastada alles elektrituulikute püstitamise käigus.** Selleks, et tagada muinsusväärtuste säilimine on vaja enne projekteerimisele asumist teha tuuleparkide asukohavalik. Asukohavaliku tegemiseks tuleb teha merepõhja uuringud ning selgitada välja võimalike ohtlike objektide (mürsud, miinid) ja laevavrakkide asukohad.

Mereala planeeringu keskkonnamõju hindamise aruandes (lk 58) on viidatud Arheoloogiapärandi kaitse Euroopa konventsioonile, mille eesmärk on kaitsta arheoloogiapärandit kui Euroopa kollektiivse mälu allikat ning ajaloolise ja teadusliku uurimistöö vahendit.

Konventsiooni artikli 4 kohaselt kohustub iga osapool võtma tarvitusele meetmeid arheoloogiapärandi füüsiliseks kaitseks, kehtestades vastavalt olukorrale sätted:
• arheoloogiapärandi konserveerimiseks ja säilitamiseks, soovitatavalt in situ;
• oma esialgsest leiukohast eemaldatud arheoloogiliste säilmete jaoks hoidlate rajamiseks.
Konventsiooni artikli 5 kohaselt kohustuvad osapooled kindlustama, et keskkonda mõjutavate projektide hindamisel ning neil põhinevate otsuste tegemisel võetaks täiel määral arvesse arheoloogilised leiupaigad ning nende ümbrus. Juhul, kui ehitustööde käigus tuleb ilmsiks arheoloogiapärandi elemente, nägema võimaluse korral ette sätted nende konserveerimiseks in situ.

XVI Aruandes on käsitlemata aruande kohta tehtud ettepanekud ja arvamused

KeHJS § 20 lg 1 p 14 sätestab, et keskkonnamõju hindamise aruande kohta esitatud ettepanekute, vastuväidete ja küsimuste koopiad lisatakse aruandele ning samuti lisatakse aruandele ka ettepanekute, vastuväidete ja küsimuste esitajatele saadetud kirjade koopiad, milles selgitatakse aruande kohta esitatud ettepanekute ning vastuväidete arvestamist, põhjendatakse arvestamata jätmist. Aruandele ei ole esitatud ühtegi Aruande kohta esitatud ettepanekut, kuigi Loode-Eesti meretuulepargi keskkonnamõju hindamise aruanne avalikustati 28.04.2011 ning aruande arutelu koosolek toimus 26.05.2011. Samuti puudub teave Soome Keskkonnaministeeriumi 31.01.2012 kirjas Keskkonnaministeeriumile esitatud ettepanekute arvestamise kohta.

Arvestades eeltoodut ei vasta Loode-Eesti meretuulepargi keskkonnamõju hindamise aruanne seadusega ettenähtud nõuetele ning palun jätta see KeHJS § 22 lõike 3 alusel heaks kiitmata.

Kui Keskkonnaministeerium otsustab siiski Aruande heaks kiita ning jätkab vee erikasutusloa menetlust, siis palub MTÜ Hiiu Tuul Keskkonnaministeeriumil looduskaitseseaduse § 8 lõike 6 alusel vee erikasutusloa menetlus Vinkovi madala kaitse alla võtmise ajaks peatada.

Kui Keskkonnaministeerium leiab, et vee erikasutusloa menetlust ei ole vaja peatada, siis palub MTÜ Hiiu Tuul korraldada pärast Aruandesse avaliku väljapaneku käigus tehtud ettepanekute ja muudatuste sisseviimist KeHJS § 16 lõike 1 alusel uus Aruande avalik väljapanek ja avalik arutelu.

Kui Keskkonnaministeerium otsustab siiski vee erikasutusloa anda, tuleb loa andmisel määrata kõrvaltingimused, millest tuleb lähtuda tuuleparkide ja merekaablite projekteerimisel. Kõrvaltingimusteks võivad olla tingimused loodus-, muinsus- ja muude väärtuste kaitseks, näiteks piirangud tuuleparkide kasutamisel, sh elektrituulikute peatamise kohustus kalade kudemise, lindude ja nahkhiirte rände jms ajaks. Samuti tuleb kõrvaltingimustes ette näha konkreetsete uuringute tegemise kohustus ja aeg, mil on keelatud tuuleparkide ehitustööd ning määrata alad, kuhu elektrituulikuid rajada ei tohi (väärtuslikud elupaigad jms). Vajadusel tuleb määrata ka elektrituulikute parameetrid ja muud keskkonnakaitse seisukohalt olulised tingimused.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Inge Talts
MTÜ Hiiu Tuul

LISAD:

1) uuring „Mereala planeeringu alusuuring: Eesti merealal paiknevate lindude rändekoridoride olemasolevat andmete koondamine ja kaardikihtide koostamine ning analüüsi koostamine tuuleparkide mõjust lindude toitumisaladele“;
2) Tartu Ülikooli ja Eesti Ornitoloogiaühingu vahel 18.09.2008 sõlmitud koostööleping

projekti „Implementation of Natura 2000 in Estonian Marine Areas: site selection, designation and protection measures“ („ESTMAR“) (EE 0011) elluviimiseks. Uuringute aruanne;
3) Tartu Ülikooli Eesti mereinstituudi 18.02.2017 kiri.